

A – Razvoj in dejavnost Sodišča leta 2007

Vassilios Skouris, predsednik

V tem delu letnega poročila so strnjeno opisane dejavnosti Sodišča Evropskih skupnosti leta 2007. V kratkem pregledu razvoja institucije v tem letu je poudarek na institucionalnih spremembah, ki so vplivale na Sodišče, in na spremembah njegove notranje organizacije in metod dela (oddelek 1). Sledi analiza statistik, ki se nanašajo na razvoj obsega dela institucije in na povprečno trajanje postopkov (oddelek 2). Nato je tako kot vsako leto opisan poglobljen razvoj sodne prakse, razvrščene po področjih (oddelek 3).

1. Institucionalni razvoj Sodišča leta 2007 je najbolj zaznamoval konec zakonodajnega postopka za uvedbo nujnega postopka predhodnega odločanja, ki omogoča hitro in ustrezno obravnavanje predlogov za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice.

Svet je s sklepom z dne 20. decembra 2007 sprejel spremembe Statuta in Poslovnika Sodišča, ki se nanašajo na uvedbo nujnega postopka predhodnega odločanja. Gre za novo vrsto postopka predhodnega odločanja, ki je bil uveden za obravnavanje zadev, ki zdaj spadajo pod naslov IV Pogodbe ES (Vizumi, azil, priseljevanje in druge politike v zvezi s prostim gibanjem oseb) in naslov VI Pogodbe o Evropski uniji (Določbe o policijskem in pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah). Sodišče je na podlagi ugotovitve, da obstoječi postopki, vključno s hitrim postopkom iz člena 104a Poslovnika, ne morejo zagotoviti dovolj hitrega obravnavanja te skupine zadev, predlagalo uvedbo tega novega postopka, da bi navedene zadeve lahko obravnavalo v posebej kratkih rokih, ne da bi upočasnilo obravnavanje drugih nerešenih zadev pred Sodiščem.

Spremembe Statuta in Poslovnika bodo začele veljati v prvem trimesečju leta 2008. Nujen postopek predhodnega odločanja se od običajnega postopka predhodnega odločanja in hitrega postopka predhodnega odločanja razlikuje v glavnih značilnostih. Prvič, udeležba v postopku je omejena na stranke v sporu pred nacionalnim sodiščem, na državo članico, iz katere je to sodišče, ter na Evropsko komisijo in druge institucije, kadar je sporen njihov akt. Stranke in vsi drugi udeleženci iz člena 23 Statuta lahko sodelujejo pri ustnem postopku in se ob tej priložnosti opredelijo glede vloženih pisnih izjav. Drugič, zadeve, vložene po nujnem postopku predhodnega odločanja, se takoj ko prispejo na Sodišče, dodelijo senatu petih sodnikov, ki je za to posebej določen. In tretjič, postopek v teh zadevah poteka skoraj v celoti po elektronskih sredstvih sporočanja, saj je po novih določbah Poslovnika procesne akte mogoče vložiti in vročiti po telefaksu ali elektronski pošti.

2. Iz sodnih statistik Sodišča za leto 2007 je razvidno precejšnje izboljšanje glede na preteklo leto. Zlasti je treba opozoriti na skrajšanje trajanja postopkov pred Sodiščem že četrto leto zapored in na približno 10 % več končanih zadev v primerjavi z letom 2006.

Sodišče je leta 2007 končalo 551 zadev, leta 2006 pa 503 (neto številka, upoštevajoč združitve). V 379 med njimi je odločilo s sodbo, v 172 pa s sklepom. Število razglašanih sodb in sklepov se je v primerjavi z letom 2006 (351 sodb in 151 sklepov) precej povečalo.

Na Sodišče je prispelo 580 novih zadev, kar je največ v zgodovini Sodišča¹ in pomeni 8-odstotno povečanje v primerjavi s številom zadev, vloženih leta 2006, ter 22,3-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2005. Število nerešenih zadev ob koncu leta 2007 pa se ni močno povečalo (741 zadev, bruto številka) v primerjavi z zaostankom ob koncu leta 2006 (731 zadev, bruto številka).

Iz sodnih statistik za leto 2007 je tudi razvidno, da se trajanje postopkov od leta 2004 stalno zmanjšuje. Povprečno trajanje postopkov predhodnega odločanja je bilo 19,3 meseca, leta 2006 19,8 meseca in leta 2005 20,4 meseca. Enako kot leta 2006 je iz primerjalne analize razvidno, da je bilo od leta 1995 povprečno obravnavanje predlogov za sprejetje predhodne odločbe najkrajše leta 2007. Obravnavanje neposrednih tožb oziroma pritožb je povprečno trajalo 18,2 oziroma 17,8 meseca (20 mesecev oziroma 17,8 meseca leta 2006).

V preteklem letu je Sodišče uporabilo različne instrumente za pospešitev postopka v določenih zadevah (prednostno obravnavanje zadeve, hitri postopek, skrajšani postopek in možnost odločanja brez sklepnih predlogov generalnega pravobranilca). Predlog za obravnavanje po hitrem postopku je bil vložen v osmih zadevah, v katerih pa niso bili izpolnjeni pogoji izredne nujnosti, ki so zahtevani v Poslovniku. V skladu s prakso, uvedeno leta 2004, predsednik Sodišča z obrazloženim sklepom ugotovi ali zavrne predloge za odločanje po hitrem postopku. Prednostno je bilo obravnavanih pet zadev.

Poleg tega je Sodišče še naprej odločalo po skrajšanem postopku iz člena 104(3) Poslovnika, da bi odgovorilo na določena vprašanja, ki jih je prejelo v postopkih predhodnega odločanja. Na podlagi te določbe je bilo namreč s sklepi končanih 18 zadev.

Sodišče je precej pogosteje uporabilo tudi možnost, ki jo ima na podlagi člena 20 Statuta, da odloči brez sklepnih predlogov generalnega pravobranilca, če zadeva ne odpira novega pravnega vprašanja. Leta 2007 je bilo tako brez sklepnih predlogov razglašanih okoli 43 % sodb (v primerjavi s 33 % leta 2006).

V zvezi s porazdelitvijo zadev različnim sestavam Sodišča naj navedemo, da je veliki senat odločil v okoli 11 % zadev, senati petih sodnikov v skoraj 55 % zadev in senati treh sodnikov v okoli 33 % zadev, končanih leta 2007. Ugotavljamo, da je število zadev, ki jih je obravnaval veliki senat, približno enako kot v preteklem letu, število zadev, ki so jih obravnavali senati petih sodnikov (63 % leta 2006), se je malo zmanjšalo, število zadev, ki so jih obravnavali senati treh sodnikov, pa se je povečalo (24 % leta 2006). Tako je porazdelitev zadev po različnih sestavah skoraj enaka kot leta 2005.

Drugi statistični podatki za sodno leto 2007 so zbrani v točki C tega poglavja.

3. Ta oddelek vsebuje pogloblitve razvojne težnje sodne prakse, razvrščene po področjih:

ustavna ali institucionalna vprašanja; državljanstvo Unije; prosti pretok blaga; prosto gibanje oseb, prosti pretok storitev in kapitala; vizumi, azil in priseljevanje; pravila o

¹ Razen 1324 zadev, vloženih leta 1979. Ta številka je nenavadno visoka zato, ker je bilo takrat vloženih izjemno veliko ničnostnih tožb z istim predmetom.

konkurenci; obdavčitev; približevanje zakonodaj in enotnost zakonodaj; znamke; ekonomska in monetarna politika; socialna politika; okolje; pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah; policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah; boj proti terorizmu, pri čemer pripominjamo, da sodba, ki se glede na glavno obravnavano problematiko uvršča na določeno področje, zelo pogosto odpira vprašanja, ki so pomembna na drugem področju.

Ustavna ali institucionalna vprašanja

Ker je področje ustavnih in institucionalnih vprašanj zelo široko, naj bralca ne preseneti, da je Sodišče s sodbami, ki jih navajamo, odločalo o zelo različnih vprašanjih.

V sporih pred Sodiščem se še vedno postavlja vprašanje določitve ustrezne pravne podlage za sprejemanje predpisov Skupnosti, čeprav je bilo v prejšnji sodni praksi to vprašanje že temeljito obravnavano.

Tako je Komisija v zadevi *Komisija proti Svetu*, v kateri je bila izdana sodba z dne 23. oktobra 2007 (C-440/05) – ker je menila, da je okvirni sklep Sveta o okrepitvi kazenskopravnega okvira za izvrševanje zakonodaje proti onesnaževanju morja z ladij², ki je bil sprejet v okviru policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, temeljil na neustrezni pravni podlagi – ob intervenciji Evropskega parlamenta vložila ničnostno tožbo, v kateri je zatrjevala, da cilj in vsebina tega okvirnega sklepa izhajata iz pristojnosti Evropske skupnosti na področju skupne prometne politike.

Sodišče je najprej opozorilo na to, da Pogodba o Evropski uniji določa, da se, kadar je mogoče uporabiti Pogodbo ES in Pogodbo o Evropski uniji, uporabi prva in da Sodišče skrbi, da akti, za katere Svet trdi, da se zanje uporabljajo določbe o policijskem in pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, ne posegajo v pristojnosti Skupnosti, nato pa je ugotovilo, da je cilj okvirnega sklepa izboljšanje varnosti na morju in sočasno izboljšanje varstva morskega okolja pred onesnaževanjem morja z ladij.

Zato bi bile določbe tega okvirnega sklepa, ki od držav članic zahtevajo uporabo kazenskih sankcij za določene vrste ravnanj, lahko veljavno sprejete na podlagi Pogodbe ES. Čeprav načeloma ne kazensko pravo ne pravila kazenskega postopka ne spadajo v pristojnost Skupnosti, lahko zakonodajalec Skupnosti, če pristojni nacionalni organi kot bistveni ukrep v boju proti hudim okoljskim kršitvam uporabljajo učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazenske sankcije, zahteva, naj države članice uvedejo take sankcije, ki bodo zagotavljale poln učinek pravil, ki jih določa na področju varstva okolja.

Nasprotno pa Skupnost ni pristojna za določbe tega okvirnega sklepa, ki se nanašajo na vrsto in višino kazenskih sankcij, ki jih je treba uporabiti. Ker pa so te določbe nedeljivo povezane z določbami o kaznivih dejanjih, na katere se nanašajo, je Sodišče ugotovilo, da

² Okvirni sklep Sveta 2005/667/PNZ z dne 12. julija 2005 o okrepitvi kazenskopravnega okvira za izvrševanje zakonodaje proti onesnaževanju morja z ladij (UL L 255, str. 164). Ta sklep dopolnjuje Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/35/ES z dne 7. septembra 2005 o onesnaževanju morja z ladij in uvedbi kazni za kršitve (UL L 255, str. 11).

je Svet s tem okvirnim sklepom posegel v pristojnosti Skupnosti na področju pomorskega prometa in kršil Pogodbo o Evropski uniji, ki daje prednost takim pristojnostim. Okvirni sklep je bil torej zaradi nedeljivosti v celoti razglašen za ničnega.

Glede obsega pristojnosti Sodišča na področju sprejemanja predhodnih odločb v zvezi z razlago ali presojo veljavnosti je treba omeniti več zadev.

V zadevi *Merck Genéricos-Produtos Farmacêuticos* (sodba z dne 11. septembra 2007, [C-431/05](#)) je Sodišče na vprašanje portugalskega vrhovnega sodišča, ali je Sodišče pristojno za razlago člena 33 Sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (Sporazum TRIPs)³, odgovorilo pritrdilno in navedlo, da je zato, ker so ta sporazum sklenile Skupnost in njene države članice na podlagi deljene pristojnosti, Sodišče pristojno za določitev obveznosti, ki jih je Evropska skupnost tako prevzela, in v ta namen za razlago določb zadevnega sporazuma. Vprašanje o delitvi pristojnosti med Skupnostjo in njenimi državami članicami zahteva enoten odgovor na ravni Skupnosti, ki ga lahko poda le Sodišče. V tej zadevi je Sodišče presodilo, da obstaja nedvomen interes Skupnosti za to, da se Sodišče šteje za pristojno za razlago člena 33 Sporazuma TRIPs o minimalnem trajanju patentnega varstva, da bi ugotovilo, ali pravo Skupnosti nasprotuje priznanju neposrednega učinka tej določbi.

V skladu s sodno prakso *Dzodzi*⁴ ali *Leur-Bloem*⁵ in novejšo *Poseidon Chartering*⁶ je Sodišče v zadevi *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (sodba z dne 11. decembra 2007, [C-280/06](#)) ponovno ugotovilo, da je, če so bila v posameznem primeru Sodišču predložena vprašanja za predhodno odločanje, v katerih so se pravila Skupnosti, glede katerih se je prosilo za razlago, uporabljala le na podlagi napotila notranjega prava, torej kadar nacionalna zakonodaja za primere, ki so povsem notranjega značaja, sprejme enake rešitve, kot jih določa pravo Skupnosti, zagotovo v interesu Skupnosti, da se zaradi izogibanja prihodnjim razhajajočim se razlagam določbe ali pojmi iz prava Skupnosti razlagajo enako, ne glede na okoliščine, v katerih se uporabljajo, in sicer glede na sodbe Sodišča, sprejete na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe. Na podlagi tega je Sodišče sprejelo razlago, za katero ga je prosilo nacionalno sodišče.

Sodišče je v zadevi *Ikea Wholesale* (sodba z dne 27. septembra 2007, [C-351/04](#)) tudi ugotovilo, da sporazumi Svetovne trgovinske organizacije (STO), upoštevajoč njihovo naravo in sistematiko, v načelu niso med pravili, ki jih Sodišče upošteva pri nadzoru zakonitosti aktov institucij Skupnosti. Le ko Skupnost namerava izpolniti posebno obveznost, ki jo je sprejela v okviru STO, ali ko akt Skupnosti izrecno napotuje na natančne

³ Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine, ki je priloga 1C k Sporazumu o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (STO), podpisanemu v Marakešu 15. aprila 1994 in potrjenemu s Sklepom Sveta 94/800/ES z dne 22. decembra 1994 o sklenitvi sporazumov, doseženih v Urugvajskem krogu večstranskih pogajanj (1986–1994), v imenu Evropske skupnosti, v zvezi z zadevami, ki so v njeni pristojnosti (UL L 336, str. 1).

⁴ Sodba z dne 18. oktobra 1990, C-297/88 in C-197/89, Recueil, str. I-3763.

⁵ Sodba z dne 17. julija 1997, C-28/95, Recueil, str. I-4161.

⁶ Sodba z dne 16. marca 2006, C-3/04, ZOdl., str. I-2505.

določbe sporazumov STO, mora Sodišče nadzorovati zakonitost akta Skupnosti glede na pravila STO.

O zelo drugačnem vprašanju je Sodišče v sodbi z dne 28. junija 2007 (*Internationaler Hilfsfonds proti Komisiji*, C-331/05 P) presodilo tako, da plačila stroškov postopkov pred evropskim varuhom človekovih pravic, ki jih ni mogoče povrniti, ker ne spadajo med povračljive stroške⁷, ni mogoče naložiti zadevni instituciji iz naslova nepogodbene odgovornosti Skupnosti, ker ni vzročne zveze med škodo in zadevnim nepravilnim aktom, saj so stroški nastali po prosti izbiri zadevnih oseb.

Predmet sporov je bila tudi pravica dostopa javnosti do dokumentov institucij. Sodišče se je moralo v zadevi *Sison proti Svetu* (sodba z dne 1. februarja 2007, C-266/05 P, ZOdl., str. I-1233) izreči o večkratni, tudi delni zavrnitvi prošnje tožeče stranke, ki je zahtevala, prvič, dostop do dokumentov, na podlagi katerih jo je Svet uvrstil na seznam oseb, katerih sredstva in finančno premoženje se zamrznejo v skladu z Uredbo št. 2580/2001⁸, in jo na tem seznamu ohranil, in drugič, navedbo imen držav, ki so v zvezi s tem predložile določene dokumente.

Sodišče je spomnilo na to, da ima na področjih, na katerih mora zakonodajalec Skupnosti sprejeti odločitve, ki so politične, gospodarske in socialne, pri katerih mora opraviti zahtevno presojo, le omejen nadzor nad zakonitostjo.

Na podlagi navedenega je Sodišče presodilo, da je predmet Uredbe št. 1049/2001⁹ podelitev pravice javnosti do dostopa do dokumentov institucij na splošno, in ne določitev pravil za varstvo posebnega interesa, ki bi ga ta ali ona oseba lahko imela za dostop do enega od njih, in da glede izjem od pravice do dostopa, utemeljenih z nekaterimi javnimi in zasebnimi interesi, posebnega interesa pritožnika za prejetje dokumentov ne more upoštevati institucija, ki se je dolžna izreči o vprašanju, ali bi razkritje teh dokumentov javnosti škodilo interesom, ki jih je želel zakonodajalec Skupnosti zavarovati, in ki mora v takem primeru zahtevani dostop zavrniti.

Sodišče je nato opozorilo na to, da tudi če bi pritožnik imel pravico do tega, da se ga takoj in podrobno seznanijo z bistvom in vzroki obtožbe, ki ga bremeni, ker je bil vključen na sporni seznam, in bi ta pravica vsebovala dostop do dokumentov Sveta, take pravice ni mogoče izvajati posebej z uporabo mehanizmov za dostop javnosti do dokumentov institucij.

Glede dokumentov, katerih vsebina je izjemno občutljiva, je Sodišče menilo, da je organ, ki jih je ustvaril, upravičen zahtevati tajnost o samem obstoju takega dokumenta in ima tudi pravico nasprotovati razkritju njegovega imena, če bi prišlo do razkritja navedenega dokumenta, česar ni mogoče šteti za nesorazmerno, ker lahko prosilcu, ki prejme tako

⁷ Glej člen 91(b) Poslovnika Sodišča prve stopnje.

⁸ Uredba Sveta (ES) št. 2580/2001 z dne 27. decembra 2001 o posebnih omejevalnih ukrepih za nekatere osebe in subjekte zaradi boja proti terorizmu (UL L 344, str. 70).

⁹ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL L 145, str. 43).

zavrnitev dostopa do dokumenta z občutljivo vsebino, oteži ali celo praktično onemogoči, da bi ugotovil, katera država je ta dokument ustvarila.

V zadevi *Skoma Lux* (sodba z dne 11. decembra 2007, [C-161/06](#)), katere predmet ni bil dostop državljanov do dokumentov, ampak njihov dostop do pravnih predpisov, se je Sodišče izreklo o vsebini člena 58 Akta o pogojih pristopa¹⁰ iz leta 2004. Sodišče je pri odločanju o vprašanju češkega sodišča, ali navedeni člen državi članici omogoča, da proti posameznikom uveljavlja določbe uredbe Skupnosti, ki ni bila objavljena v *Uradnem listu Evropske unije* v jeziku te države članice, čeprav je ta jezik eden od uradnih jezikov Unije, menilo, da obveznosti, ki jih vsebuje uredba Skupnosti, zaradi opisane neobjavljenosti ni mogoče uveljavljati proti posameznikom te države, in sicer tudi če bi se te osebe s to ureditvijo lahko seznanile drugače. Sodišče je s tem pravo Skupnosti razlagalo, ne pa odločalo o njegovi veljavnosti.

Na področju razmerij med pravom Skupnosti in nacionalnim pravom držav članic je Sodišče podalo nekaj opredelitev v zvezi s primarnostjo prava Skupnosti in njegovim neposrednim učinkom.

V zadevi *Lucchini* (sodba z dne 18. julija 2007, [C-119/05](#)) je Sodišče na podlagi načel iz sodne prakse *Simmenthal*¹¹ presodilo, da pravo Skupnosti nasprotuje uporabi določbe italijanskega prava, ki uzakonja načelo pravnomočnosti, če njena uporaba onemogoča vračilo državne pomoči, dodelitev katere pomeni kršitev prava Skupnosti in katere nezdržljivost s skupnim trgovino je bila ugotovljena z dokončno odločbo Komisije.

V zadevi *Carp* (sodba z dne 7. junija 2007, [C-80/06](#)) je Sodišče obravnavalo vprašanje neposrednega horizontalnega učinka odločb. Ugotovilo je, da je Odločba 1999/93 o postopku za potrjevanje skladnosti gradbenih proizvodov v skladu s členom 20(2) Direktive Sveta 89/106¹² splošni akt, ki določa vrste postopkov potrjevanja skladnosti in Evropski odbor za standardizacijo/Evropski odbor za standardizacijo v elektrotehniki (CEN/Cenelec) pooblašča, da določi vsebino upoštevanih harmoniziranih standardov, ki jih bodo morali nato prenesti standardizacijski organi vsake od držav članic, in je torej zavezujoča le za države članice, ki so njene edine naslovnice. Zato se posameznik nanje ne more sklicevati v sporu z drugim posameznikom v okviru postopka o pogodbeni odgovornosti.

¹⁰ Akt o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike k Evropski uniji in prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija (UL 2003, L 236, str. 33).

Člen 58 tega akta določa:

„Besedila aktov institucij in Evropske centralne banke, ki so sprejeta pred pristopom in ki so jih Svet, Komisija ali Evropska centralna banka sestavili v češkem, estonskem, madžarskem, latvijskem, litovskem, malteškem, poljskem, slovaškem in slovenskem jeziku, so od dne pristopa enako verodostojna kot besedila, sestavljena v sedanjih enajstih uradnih jezikih. Besedila se objavijo v Uradnem listu Evropske unije, če so bila v njem objavljena v sedanjih jezikih.“

¹¹ Sodba z dne 9. marca 1978 v zadevi *Simmenthal*, 106/77, Recueil, str. 629.

¹² Odločba Komisije 1999/93/ES z dne 25. januarja 1999 o postopku za potrjevanje skladnosti gradbenih proizvodov v skladu s členom 20(2) Direktive Sveta 89/106/EGS v zvezi z vrati, okni, naoknicami, roloji, vhodnimi vrati in ustreznim stavbnim okovjem (UL L 29, str. 51).

Stališče, ki ga morajo zavzeti nacionalna sodišča glede mednarodnih sporazumov, je bilo opredeljeno v dveh sodbah.

V zadevi *Tum in Dari* (sodba z dne 20. septembra 2007, C-16/05) se je Sodišče moralo izreči o vsebini klavzule „standstill“ iz člena 41(1) Dodatnega protokola k sporazumu o pridružitvi EGS-Turčija¹³, ki določa, da pogodbenici medsebojno ne smeta uvajati nobenih novih omejitev na področju svobode ustanavljanja in svobode opravljanja storitev od dneva začetka veljavnosti tega protokola. V obravnavani zadevi sta hotela turška državljana v Združenem kraljestvu Velika Britanija in Severna Irska ustanoviti podjetje.

Po mnenju Sodišča ima ta nedvoumna določba neposredni učinek in ni materialnopravna določba, ki onemogoča uporabo materialnega prava o vstopu na ozemlje države članice tako, da ga nadomesti, ampak kot kvaziprocenopravna določba, ki *ratione temporis* določa, glede na katere določbe ureditve države članice o priseljevanju je treba presojati položaj turškega državljanja, ki želi uveljaviti svobodo ustanavljanja. Sodišče je zato sklepalo, da z navedeno klavzulo ni ogrožena načelna pristojnost držav članic, da vodijo svojo nacionalno politiko v zvezi s priseljevanjem. Glede tega na podlagi okoliščine, da taka klavzula od takrat, ko začne veljati, tem državam nalaga obveznost opustitve, posledica česar je, da na tem področju v določeni meri omejuje njihov manevrski prostor, ni mogoče ugotoviti, da bi to vplivalo na njihovo suverenost na področju politike priseljevanja.

Sodišče je nato to določbo razlagalo tako, da od začetka veljavnosti tega protokola zadevni državi članici prepoveduje uvedbo novih omejitev izvajanja svobode ustanavljanja, skupaj s tistimi, ki se nanašajo na materialnopravne in/ali procesnopravne pogoje na področju prvega sprejema turških državljanov na nacionalno ozemlje te države, ki želijo v njej opravljati poklicno dejavnost kot samozaposlene osebe.

V zgoraj navedeni zadevi *Merck Genéricos-Produtos Farmacêuticos* je portugalsko vrhovno sodišče zastavilo Sodišču vprašanje, ali morajo nacionalna sodišča v sporih, ki potekajo pred njimi, uporabiti člen 33 Sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (Sporazum TRIPs) glede minimalnega trajanja patentnega varstva po uradni dolžnosti ali samo na predlog strank.

Sodišče je najprej spomnilo na to, da je pristojno za razlago določb navedenega sporazuma, nato pa presodilo, da je treba v okviru tega razlikovati med področji, ki jih Skupnost še ni normativno uredila, in tistimi, ki jih je že. Glede prvih, ki zato še spadajo v pristojnost držav članic, je ugotovilo, da varstvo intelektualne lastnine in ukrepi, ki jih v ta namen sprejmejo sodni organi, ne spadajo v pravo Skupnosti, slednje pa niti ne zahteva niti ne izključuje tega, da pravni red države članice posameznikom prizna pravico, da se neposredno sklicujejo na določbo Sporazuma TRIPs, ali da naloži sodišču, naj to določbo uporabi po uradni dolžnosti. Glede drugih pa je Sodišče potrdilo, da se zanje uporablja pravo Skupnosti, kar pomeni obveznost, da se Sporazum TRIPs kar v največji meri razlaga enotno, vendar pa zadevni določbi tega sporazuma ni mogoče pripisati neposrednega učinka.

¹³ Dodatni protokol, podpisan 23. novembra 1970 v Bruslju, ki je bil sklenjen, odobren in potrjen v imenu Skupnosti z Uredbo Sveta (EGS) št. 2760/72 z dne 19. decembra 1972 (UL L 293, str. 1).

Sodišče je v tej zadevi ugotovilo, da Skupnost še ni izvrševala svojih pristojnosti na področju patentov, na katero spada člen 33 Sporazuma TRIPs, ali da to izvrševanje na notranji ravni doslej ni bilo dovolj pomembno, da bi glede na sedanje stanje to področje spadalo v pravo Skupnosti. Ugotovilo je, da pravo Skupnosti zdaj ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče pod pogoji, določenimi z nacionalnim pravom, neposredno uporabi člen 33 tega Sporazuma.

Na koncu je treba omeniti tri sodbe v zvezi z učinkovitim sodnim varstvom pravic na podlagi prava Skupnosti, ki mora biti omogočeno posameznikom.

V zadevi *Unibet* (sodba z dne 13. marca 2007, [C-432/05](#), ZOdl., str. I-2271) je Sodišče najprej spomnilo na to, da gre za splošno načelo prava Skupnosti, nato pa kot po navadi poudarilo, da če ni ureditve Skupnosti, vsaka država članica v skladu z obveznostjo sodelovanja določi pristojna sodišča in postopkovna pravila za pravna sredstva, ki zagotavljajo varovanje pravic, ki jih posameznikom daje pravo Skupnosti. O tej postopkovni avtonomiji, ki jo opredeljujeta načeli enakovrednosti in učinkovitosti, bi bilo mogoče podvomiti, le če bi iz ureditve zadevnega nacionalnega pravnega reda izhajalo, da ni nobenega pravnega sredstva, ki bi lahko, čeprav posredno, zagotovilo spoštovanje pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Skupnosti.

Na podlagi navedenega je Sodišče opozorilo na to, da načelo učinkovitega sodnega varstva pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Skupnosti, ne zahteva, da mora notranji pravni red predvideti samostojno tožbo, primarno, za preizkus skladnosti nacionalnih določb s pravom Skupnosti, če druga učinkovita pravna sredstva, ki niso manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobne nacionalne tožbe, omogočajo predhodno presojo te skladnosti, kar pa je naloga nacionalnega sodišča. V danem primeru to pomeni, da če je posameznik prisiljen v upravni ali kazenski postopek oziroma v sankcije, ki bi lahko izhajale iz tega, to kot edino pravno sredstvo za izpodbijanje skladnosti spornih nacionalnih določb s pravom Skupnosti ne zadostuje za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva.

Na koncu je Sodišče na podlagi načela učinkovitega sodnega varstva pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Skupnosti, ugotovilo, da morajo države članice zagotoviti, da je v njihovih pravnih redih za posameznike mogoče sprejeti začasne ukrepe, dokler se pristojno sodišče ne izreče o skladnosti zadevnih nacionalnih določb s pravom Skupnosti, če je sprejetje takih ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka sodne odločbe, in pojasnilo, da te možnosti ni takrat, ko posameznikov zahtevek po nacionalnem pravu zadevne države članice ni dopusten, razen če po pravu Skupnosti ta nedopustnost ni vprašljiva. Kadar določeno področje ni urejeno s pravom Skupnosti, urejajo morebitno sprejetje začasnih odredb merila nacionalnega prava, če sta spoštovani navedeni načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

V zadevi *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* (sodba z dne 13. marca 2007, [C-524/04](#), ZOdl., str. I-2107) je Sodišče med drugim spomnilo na to, da imajo posamezniki, če je država članica pobrala davke s kršitvijo pravil prava Skupnosti, pravico do vračila neupravičeno obračunanega davka in tudi zneskov, ki so bili plačani in so neposredno povezani s tem davkom.

Drugo škodo, ki jo je utrpela oseba zaradi kršitve prava Skupnosti, za katero je odgovorna država članica, je ta država dolžna povrniti pod pogoji iz sodne prakse Sodišča, in sicer v okviru nacionalnih predpisov o odgovornosti, to avtonomijo pa opredelujeta načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

To pomeni, da kadar se izkaže, da pomeni zakonodaja države članice oviro za svobodo ustanavljanja, ki je prepovedana s členom 43 ES, lahko predložitveno sodišče pri določitvi škode, ki jo je treba povrniti, preveri, ali so oškodovanci ravnali z razumno skrbnostjo, da bi se tej škodi izognili ali da bi zmanjšali njen obseg, in zlasti ali so pravočasno uporabili vsa pravna sredstva, ki so jih imeli na voljo. Nemogoča ali preveč otežena bi bila tudi uporaba določb, ki se nanašajo na svobodo ustanavljanja, če bi bilo treba zahtevke za vračilo ali zahtevke za povrnitev škode, ki bi temeljili na kršitvi prava Skupnosti, zavrniti ali zmanjšati samo zato, ker zadevne družbe od davčne uprave niso zahtevale, da bi pri vračilu posojila povezani družbi nerezidentki lahko plačale obresti, ne da bi bile te opredeljene kot razdeljeni dobiček, čeprav je v obravnavanih okoliščinah nacionalno pravo, v tem primeru v povezavi z upoštevnimi določbami sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja, določalo tako opredelitev.

Nato je Sodišče spomnilo tudi na to, da je treba pri ugotavljanju, ali je podana dovolj resna kršitev prava Skupnosti, upoštevati vse dejavnike, ki so značilni za zadevo, predloženo nacionalnemu sodišču. Slednje mora na področju, kot je področje neposrednih davkov, upoštevati, da so bile posledice, ki izhajajo iz prostega pretoka in jih zagotavlja Pogodba, le postopno pojasnjene, zlasti z načeli, ki jih je določilo Sodišče v sodni praksi.

V združenih zadevah *van der Weerd in drugi* (sodba z dne 7. junija 2007, od [C-222/05](#) do [C-225/05](#)) je Sodišče odločalo zlasti o vprašanju, ali pravo Skupnosti v okviru sodnega postopka o zakonitosti upravnega akta nacionalnemu sodišču nalaga, naj opravi preizkus po uradni dolžnosti na podlagi meril, ki niso bila navedena v podlagi spora, ampak izhajajo iz Direktive 85/511 o uvedbi ukrepov Skupnosti za obvladovanje slinavke in parkljevke.¹⁴

Sodišče je odgovorilo nikalno in je menilo, da niti načelo enakovrednosti niti načelo učinkovitosti, ki ju opredeljuje sodna praksa, nacionalnemu sodišču ne nalagata, naj po uradni dolžnosti preizkusi razlog kršitve določb prava Skupnosti.

Glede prvega načela je Sodišče presodilo, da navedene določbe zadevne direktive ne določajo niti pogojev, v katerih bi se lahko začeli postopki na področju obvladovanja slinavke in parkljevke, niti organov, ki so v njihovem okviru pristojni za določitev obsega pravic in obveznosti posameznikov, tako da jih ni mogoče šteti za enakovredne nacionalnim pravilom javnega reda, ki so podlaga za nacionalne postopke, ker opredeljujejo pogoje, na podlagi katerih se slednji lahko začnejo, in organe, ki so v njihovem okviru pristojni za določitev obsega pravic in obveznosti posameznikov. Glede drugega načela je Sodišče potrdilo, da kadar imajo stranke dejansko možnost pri nacionalnem sodišču uveljavljati razlog, ki temelji na pravu Skupnosti, načelo učinkovitosti ne nasprotuje določbi notranjega prava, ki nacionalnim sodiščem preperečuje, da bi po uradni dolžnosti preizkusila razlog

¹⁴ Direktiva Sveta 85/511/EGS z dne 18. novembra 1985 o uvedbi ukrepov Skupnosti za obvladovanje slinavke in parkljevke (UL L 315, str. 11), kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 90/423/EGS z dne 26. junija 1990 (UL L 224, str. 13).

kršitve določb Skupnosti, kadar bi jih preizkus tega razloga obvezoval, da se odpovejo predpisani pasivnosti, tako da bi prekoračila meje spora, kot so ga razmejile stranke, in bi se oprla na druga dejstva in okoliščine od tistih, ki jih je za podlago zahtevka navedla stranka postopka, ki ima interes, da se uporabijo določbe Skupnosti, in to neodvisno od pomena teh določb za pravni red Skupnosti.

Državljanstvo Unije

Sodišče je v več zadevah preizkusilo nacionalne določbe, s katerimi bi se lahko neupravičeno omejevalo prosto gibanje državljanov Unije.

Na področju pomoči pri usposabljanju in študiju je Sodišče v združenih zadevah *Morgan in Bucher* (sodba z dne 23. oktobra 2007, [C-11/06](#) in [C-12/06](#)) izhajalo iz ugotovitve, da imajo državljani države članice, ki študirajo v drugi državi članici, v skladu s členom 17(1) ES status državljanov Unije in torej lahko uveljavljajo pravice, ki se nanašajo na tak status, in sicer tudi proti svoji državi članici izvora.

Sodišče je nato menilo, da mora država članica – čeprav ima načeloma pravico, da zato, da pomoči pri usposabljanju študentom, ki želijo študirati v drugih državah članicah, ne bi postale pretirana obremenitev, take pomoči dodeli le študentom, ki so izkazali določeno stopnjo vključitve v družbo – vseeno skrbeti za to, da podrobni pogoji dodeljevanja teh pomoči neupravičeno ne omejujejo prostega gibanja oseb in da so skladni in sorazmerni s cilji zagotavljanja čim hitrejšega zaključka študija ali olajševanja razumne izbire usposabljanja.

Sodišče je ugotovilo, da člena 17 ES in 18 ES nasprotujeta določbam – ki za podelitev pomoči pri usposabljanju študentu za študij v drugi državi članici, katere državljan ni, določata pogoj, da je ta študij nadaljevanje študija, ki je v njegovi državi članici izvora trajalo vsaj eno leto – ker državljane Unije odvrtaajo od izvrševanja pravice prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic iz člena 18 ES.

Na področju davčne zakonodaje je Sodišče v zadevah *Schwarz in Gootjes-Schwarz* ter *Komisija proti Nemčiji* (sodbi z dne 11. septembra 2007, [C-76/05](#) in [C-318/05](#)) preizkusilo določbe nemškega zakona o dohodnini, da je davčni zavezanec upravičen do davčne olajšave za šolnino za svoje otroke, ki jo je plačal nekaterim zasebnim šolam, če imajo slednje sedež na nacionalnem ozemlju.

Sodišče je presodilo, da pravo Skupnosti nasprotuje temu, da se davčna olajšava na splošno ne bi priznala za šolnine, plačane šolam s sedežem v drugi državi članici. Sodišče je v svoji obrazložitvi razlikovalo med dvema vrstama financiranja šol. Na svobodo opravljanja storitev se lahko sklicujejo zgolj šole, ki se pretežno financirajo z zasebnimi sredstvi. Za šole s sedežem v državi članici, ki ni Nemčija, ki se pretežno ne financirajo z zasebnimi sredstvi, se svoboda opravljanja storitev ne uporablja, vendar pa davčne olajšave za šolnino za te šole vseeno ni mogoče zavrniti. Pravice, ki jih imajo državljani Unije, nasprotujejo takemu nepriznavanju: tudi otrok v nizki starosti se lahko sklicuje na pravice prostega gibanja in prebivanja, zadevne določbe pa neupravičeno prikrajšajo

otroke, ki so šli v šolo s sedežem v drugi državi članici, v razmerju do tistih, ki niso uporabili pravice prostega gibanja.

Prosti pretok blaga

Na področju prostega pretoka blaga se je Sodišče izreklo o združljivosti več nacionalnih ureditev z določbami Pogodbe.

Najprej naj omenimo sodbo *Rosengren in drugi* (sodba z dne 5. junija 2007, [C-170/04](#)), ki jo je Sodišče sprejelo na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe v zvezi s tem, ali je s Pogodbo ES združljiva švedska zakonodaja, ki posameznikom prepoveduje uvoz alkoholnih pijač, katerih prodaja na drobno je na Švedskem podvržena monopolni ureditvi, določeni v istem zakonu. Sodišče je presodilo, da ta ukrep prepovedi ni združljiv s pravom Skupnosti, potem ko je ugotovilo, da ga je treba presojeti v smislu člena 28 ES in ne člena 31 ES v zvezi s tržnimi državnimi monopoli, ker ne pomeni pravila o obstoju oziroma delovanju tega monopola, ki bi se nanašal na prodajo na drobno, razen na uvoz. Sodišče je v ta namen ugotovilo, da pomeni švedski ukrep količinsko omejitev uvoza v smislu člena 28 ES, na eni strani zaradi možnosti imetnika monopola, da zavrne naročilo blaga, torej v tem primeru uvoz zadevne pijače, in na drugi strani zaradi nevšečnosti, ki jih imajo zaradi takega ukrepa potrošniki. Sodišče je nato menilo, da ta ukrep ne more biti utemeljen na podlagi člena 30 ES zaradi varovanja zdravja in življenja ljudi. Švedska zakonodaja namreč ni primerna za uresničitev cilja na splošno omejiti uživanje alkohola, ker so njeni učinki v zvezi s tem postranski, in ni sorazmerna z uresničitvijo cilja varovati mlajše pred hudimi posledicami takega uživanja, saj se prepoved uvoza uporablja ne glede na starost posameznika, ki si želi priskrbeti zadevne pijače.

Drugič, v sodbi *Komisija proti Nemčiji* (sodba z dne 15. novembra 2007, [C-319/05](#)) je Sodišče na podlagi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti ponovno obravnavalo uvrstitev snovi med zdravila ali med živila. Zvezna republika Nemčija je uvrstila med zdravila česnov preparat v obliki kapsul, ki se v drugih državah članicah trži kot prehransko dopolnilo, in je zato za njegovo trženje določila pridobitev predhodnega dovoljenja za dajanje živil v promet. V skladu z ustaljeno sodno prakso je Sodišče ugotovilo, da Zvezna republika Nemčija s tem ni izpolnila obveznosti iz členov 28 ES in 30 ES. Sodišče je na podlagi ugotovitve, da zadevni proizvod ne ustreza niti opredelitvi zdravila po opisu niti opredelitvi zdravila glede na zdravilno učinkovino v smislu zadevne ureditve Skupnosti¹⁵, presodilo, da nemški ukrep ustvarja oviro za trgovino znotraj Skupnosti. Zadevni ukrep niti ne more biti utemeljen z varovanjem javnega zdravja v skladu s členom 30 ES, ker mora taka določba temeljiti na poglobljeni oceni zatrjevanega zdravstvenega tveganja in ker bi cilju varovanja javnega zdravja lahko ustrezal ukrep, ki bi manj omejeval prosti pretok blaga, kot je primerna označba, ki bi potrošnike opozorila pred potencialnimi tveganji v zvezi z uživanjem tega proizvoda.

Na koncu je treba omeniti sodbo v zadevi *Komisija proti Nizozemski* (sodba z dne 20. septembra 2007, [C-297/05](#)), s katero se je nadgradila sodna praksa Sodišča o nacionalnih

¹⁵ Direktiva 2001/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. novembra 2001 o zakoniku Skupnosti o zdravilih za uporabo v humani medicini (UL L 311, str. 67).

predpisih v zvezi z uvozom vozil, registriranih v drugi državi članici. Na podlagi vprašanja, ali je s pravom Skupnosti združljiva nizozemska ureditev, ki pred registracijo takih vozil na Nizozemskem zahteva pregled z namenom njihove identifikacije in tudi tehnični pregled, je Sodišče najprej menilo, da pregled z namenom identifikacije vozil ne ovira prostega pretoka blaga. Tak pregled namreč ne more imeti nikakršnih odvrtilnih učinkov na uvoz vozila na Nizozemsko oziroma tak uvoz ne more biti manj zanimiv, in sicer zaradi pravil pregleda in ker gre za preprosto upravno formalnost, ki ne vzpostavlja nobenega dodatnega pregleda ter je del obravnavanja vloge za registracijo in ustreznega postopka. Nato se je Sodišče izreklo o združljivosti tehničnega pregleda splošnega stanja vozil ob njihovi registraciji na Nizozemskem s členoma 28 ES in 30 ES in ugotovilo, da tak omejevalni ukrep, kadar se uporablja za vozila, starejša od treh let, ki so bila predhodno registrirana v drugi državi članici, ni sorazmeren z vidika legitimnih ciljev prometne varnosti in varstva okolja. Sodišče je glede tega poudarilo, da obstajajo manj omejevalni ukrepi, na primer priznavanje dokazila, izdanega v drugi državi članici, da je vozilo, registrirano na njenem ozemlju, opravilo tehnični pregled, in sodelovanje nizozemske carinske uprave z ustreznimi organi drugih držav članic v zvezi z morebitnimi manjkajočimi podatki.

Prosto gibanje oseb, prosti pretok storitev in kapitala

Sodna praksa na tem področju je bila še posebej raznovrstna in jo je težje sistematično predstaviti, zlasti zato, ker se zadeve, o katerih je odločalo Sodišče, pogosto nanašajo na izvrševanje več svoboščin hkrati. Zato smo se odločili, da jo bomo razdelili na štiri sklope. Trije sklopi, pri katerih smo uporabili sektorski pristop, se nanašajo na prosto gibanje delavcev, pravico ustanavljanja in svobodo opravljanja storitev, prosti pretok kapitala, četrti sklop, pri katerem smo uporabili transversalni pristop, pa vsebuje omejitve, ki jih te svoboščine nalagajo izvrševanju davčne pristojnosti držav članic.

Na področju prostega gibanja fizičnih oseb, to je delavcev, se je Sodišče med drugim izreklo o pravici prebivanja družinskih članov – državljanov tretjih držav – državljanov Skupnosti, zlasti delavcev migrantov Skupnosti, ter o socialnih ugodnostih, ki jih lahko uveljavljajo družinski člani. Omeniti je treba tudi to, da je Sodišče v zadevi *Hartmann* (sodba z dne 18. julija 2007, [C-212/05](#)) natančneje opredelilo pojem „delavec migrant“. Tako se državljan države članice, ki je prenesel svoje stalno prebivališče v drugo državo članico in obdržal zaposlitev v prvi državi ter odtlej opravlja poklicno dejavnost kot obmejni delavec, lahko sklicuje na status „delavca migranta“ v smislu Uredbe št. 1612/68.¹⁶

Glede pravice do prebivanja družinskih članov – državljanov tretje države – državljana Skupnosti, ki je uporabil pravico do prostega gibanja, še zlasti izstopata zadevi *Jia* (sodba z dne 9. januarja 2007, [C-1/05](#)) in *Eind* (sodba z dne 11. decembra 2007, [C-291/05](#)).

V zadevi *Jia* se je spor, o katerem je odločalo predložitveno sodišče, nanašal na taščo nemške državljanke, kitajsko državljanke, ki se je pridružila svojemu sinu na Švedskem, kjer je njena snaha opravljala dejavnost kot samozaposlena oseba. Ko ji je potekel turistični vizum, ji ni bilo izdano dovoljenje za bivanje, ker ni dovolj dokazala finančne

¹⁶ Uredba Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti (UL L 257, str. 2).

odvisnosti od svojega sina in njegove žene. Predložitveno sodišče se je sklicevalo na sodbo *Akrich* (sodba z dne 23. septembra 2003, C-109/01, Recueil, str. I-9607) in v bistvu vprašalo, ali pogoj zakonitega bivanja, ki je bil sprejet v navedeni sodbi, velja tudi v obravnavanem primeru. Sodišče je na to vprašanje odgovorilo, da pravo Skupnosti glede na zgoraj navedeno sodbo *Akrich* državam članicam ne nalaga, naj za dodelitev pravice do bivanja državljanu tretje države, ki je družinski član državljana Skupnosti, ki je uporabil pravico do prostega gibanja, določijo pogoj, da je ta družinski član pred tem zakonito bival v drugi državi članici. Vendar pa morata tega družinskega člana vzdrževati državljan Skupnosti ali njegov zakonec v takem smislu, da družinski član potrebuje finančno pomoč slednjih, da bi zadovoljil svoje temeljne potrebe v državi izvora ali državi, iz katere je prišel, ko je zaprosil za to, da se jima pridruži.

V zgoraj navedeni zadevi *Eind* je Sodišče presodilo, da pravica do združitve družine na podlagi člena 10 Uredbe št. 1612/68 družinskim članom delavcev migrantov ne daje samostojne pravice do prostega gibanja, ampak je ta določba namenjena predvsem delavcu migrantu, k čigar družini pripada državljan tretje države. Zato ob vrnitvi delavca Skupnosti v državo članico, katere državljan je, pravo Skupnosti organom te države ne nalaga priznanja državljanu tretje države, ki je družinski član tega delavca, pravice do vstopa in do prebivanja le zato, ker ima v državi članici, v kateri je bil delavec zaposlen, ta državljan tretje države veljavno dovoljenje za prebivanje, izdano na podlagi zgoraj navedenega člena. Ob vrnitvi delavca v državo članico, katere državljan je, potem ko je bil zaposlen v drugi državi članici, pa ima državljan tretje države, njegov družinski član, na podlagi člena 10(1)(a) Uredbe št. 1612/68, kot je bila spremenjena, pravico do prebivanja v državi, katere državljan je delavec, tudi če slednji tam ne opravlja nobene resnične in dejanske gospodarske dejavnosti. Dejstvo, da državljan tretje države, družinski član delavca Skupnosti, pred bivanjem v državi članici, v kateri je bil delavec zaposlen, ni imel pravice do prebivanja na podlagi nacionalnega prava v državi članici, katere državljan je delavec, ne vpliva na presojo pravice do prebivanja tega državljana v slednji državi.

Delavci Skupnosti in njihovi družinski člani, ki se naselijo v državi članici, uživajo enake socialne ugodnosti kot domači delavci. Tako je v zgoraj navedeni zadevi *Hartmann* Sodišče presodilo, da člen 7(2) Uredbe št. 1612/68 nasprotuje temu, da je brezposelna oseba, ki prebiva v drugi državi članici in je zakonec delavca migranta, ki opravlja poklicno dejavnost v državi članici, izključena od pravice do socialne ugodnosti, ki ima lastnosti nemškega dodatka za vzgojo, z obrazložitvijo, da nima niti stalnega niti običajnega prebivališča v prvi državi. Tak pogoj prebivališča je namreč posredno diskriminatoren, ker lahko že zaradi svoje narave bolj vpliva na delavce migrante oziroma njihove zakonce, ki pogosteje prebivajo v drugi državi članici, kot na domače delavce in ker so zato lahko v slabšem položaju zlasti delavci migranti. Nasprotno pa je Sodišče v zadevi *Geven* (sodba z dne 18. julija 2007, C-213/05) ugotovilo, da isti člen ne nasprotuje temu, da nacionalna ureditev države članice državljanu druge države članice s prebivališčem v tej državi, ki v prvi državi opravlja neznatno poklicno dejavnost (manj kot 15 ur tedensko), onemogoča prejemanje socialne ugodnosti, kot je dodatek za vzgojo otroka, ker v prvi državi nima niti stalnega niti običajnega prebivališča. Sodišče je enako ugotovilo v zadevi *Hendrix* (sodba z dne 11. septembra 2007, C-287/05), in sicer da člen 39 ES in člen 7 Uredbe št. 1612/68 ne

nasprotujeta nacionalni zakonodaji, ki izvaja člena 4(2a) in 10a Uredbe št. 1408/71¹⁷, kot je bila spremenjena, in določa, da je posebno dajatev, za katero se ne plačujejo prispevki, mogoče dodeliti le osebam, ki prebivajo na nacionalnem ozemlju. Vendar uresničevanje te zakonodaje ne sme ogroziti pravic, ki izhajajo iz prostega gibanja delavcev, tako da bi presegalo to, kar se zahteva za uresničitev legitimnega cilja, ki mu sledi nacionalna zakonodaja.

Na področju socialne varnosti se je moralo Sodišče izreči o združljivosti nekaterih določb zgoraj navedene Uredbe št. 1408/71 s prostim gibanjem oseb in zlasti členom 42 ES. Tako je Sodišče v združenih zadevah *Habelt, Möser in Watcher* (sodba z dne 18. decembra 2007, [C-396/05](#), [C-419/05](#) in [C-450/05](#)), katerih predmet je bilo izplačevanje starostne pokojnine izgnanim osebam z nemškim državljanstvom ali nemške narodnosti, razglasilo, da je s prostim gibanjem delavcev nezdržljivo dovoljenje, dano Zvezni republiki Nemčiji, da za upoštevanje dopolnjenih dob plačevanja prispevkov zunaj ozemlja navedene republike določa pogoj, da upravičenec stalno prebiva v Nemčiji. Če bi namreč dovolili, da se pristojna država članica pri uvedbi pogoja stalnega prebivališča sklicuje na namen vključevanja v družbeno življenje te države članice, bi to neposredno nasprotovalo temeljnemu cilju Unije, ki je spodbujanje gibanja oseb v njej in njihovo vključevanje v družbo drugih držav članic. Zato so nacionalni organi, s tem ko pri izračunu dajatev za starost niso upoštevali prispevkov, ki jih je delavec plačal v tujini, očitno otežili ali celo onemogočili izvrševanje pravice do prostega gibanja v Uniji, kar torej pomeni oviro za to svobodo.

Na področju svobode ustanavljanja in svobode opravljanja storitev je Sodišče opredelilo področje uporabe določb Pogodbe, ko gre za primere z zunajskupnostnim elementom, in ugotovilo različne omejitve.

V zgoraj navedeni sodbi *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation*, ki se nanaša na zakonodajo države članice v zvezi s tem, da je družba rezidentka odbijala obresti za davčne namene, ki jih je ta plačala pri vračilu posojila matični družbi ali družbi, ki jo taka matična družba nadzira, je Sodišče presodilo, da se za razmerja med družbo rezidentko države članice in družbo rezidentko druge države članice ali tretje države, ki sama ne nadzira prve družbe, ampak ki jo, tako kot drugo družbo, neposredno ali posredno nadzira skupna povezana družba, ki je rezidentka tretje države, ne uporablja člen 43 ES. Enako je Sodišče presodilo v zadevi *Holböck* (sodba z dne 24. maja 2007, [C-157/05](#)), in sicer da se določbe poglavja Pogodbe ES o pravici do ustanavljanja ne uporabljajo takrat, kadar prejme delničar dividende od družbe s sedežem v tretji državi. To poglavje namreč ne vključuje nobene določbe, ki bi razširjala njegovo uporabo na položaje, ki zajemajo ustanavljanje v tretji državi za državljana države članice ali družbo, ustanovljeno v skladu z zakonodajo države članice.

Glede omejitev naj najprej omenimo zadevo *Placanica* (sodba z dne 6. marca 2007, [C-338/04](#), ZOdl., str. I-1891) v zvezi z organiziranjem iger na srečo. Spor, o katerem je odločalo predložitveno sodišče, se je nanašal na nacionalno ureditev o organiziranju iger na srečo in na pobiranje stav, ki je bila sprejeta zaradi boja proti nezakonitim igram in stavam. Ta ureditev določa, da sta za sodelovanje pri organiziranju iger na srečo, skupaj s

¹⁷ Uredba Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti (UL L 149, str. 2).

pobiranjem stav, potrebna koncesija in dovoljenje policije, sicer predpisuje kazenske sankcije. Pristojni nacionalni organi so poleg tega za podelitev koncesij iz razpisov izključili subjekte, ki so organizirani v obliki družb, katerih delnice kotirajo na organiziranem trgu. Sodišče pa je povsem v skladu s sodbo *Gambelli in drugi* (sodba z dne 6. novembra 2003, C-243/01, Recueil, str. I-13031) presodilo, da nacionalna ureditev – ki ob neobstoju koncesije ali dovoljenja policije, ki ju izdaja zadevna država članica, prepoveduje opravljanje dejavnosti pobiranja, sprejemanja, vpisa in prenosa stavnih predlogov, zlasti pri športnih dogodkih, sicer predpisuje kazenske sankcije – pomeni omejitev pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev, vendar da je ta omejitev lahko upravičena, če je, kadar omejuje število subjektov, ki delujejo v sektorju iger na srečo, dejansko skladna s ciljem preprečiti izkoriščanje dejavnosti v tem sektorju v kriminalne ali goljufive namene, kar morajo preveriti nacionalna sodišča. Prav tako je presodilo, da nacionalna ureditev, ki izključi iz sektorja iger na srečo subjekte, ki so organizirani v obliki kapitalskih družb, katerih delnice kotirajo na organiziranem trgu, pomeni tudi oviro za pravico do ustanavljanja in za svobodo opravljanja storitev, saj taka izključitev presega to, kar je nujno za doseg cilja, to je preprečiti, da bi bili subjekti, ki delujejo v sektorju iger na srečo, vpleteni v kriminalne ali goljufive dejavnosti. Na koncu po mnenju Sodišča pomeni tudi omejitev teh svobod ureditev, ki določa kazensko sankcijo za osebe, ki so opravljale organizirano dejavnost pobiranja stav brez koncesije ali dovoljenja policije, ki ga zahteva nacionalna zakonodaja, če te osebe niso mogle pridobiti koncesij ali dovoljenj, ker jim jih zadevna država članica, v nasprotju s pravom Skupnosti, ni odobrila. Čeprav načeloma kazenska zakonodaja spada v pristojnost držav članic, pravo Skupnosti to pristojnost vseeno omejuje s pravilom, da taka zakonodaja ne sme omejevati temeljnih svoboščin, ki jih zagotavlja pravo Skupnosti.

V zvezi s šolninami in stroški bolnišničnega zdravljenja, plačanimi ustanovam v drugi državi članici, je treba omeniti zgoraj navedeni zadevi *Schwarz in Gootjes-Schwarz* ter *Komisija proti Nemčiji* in zadevo *Stamatelaki* (sodba z dne 19. aprila 2007, C-444/05). V omenjenih zadevah *Schwarz in Gootjes-Schwarz* ter *Komisija proti Nemčiji* so bile predmet sporov davčne olajšave, priznane nemškimi davčnim zavezancem za šolnine, plačane zasebnim šolam, ki v Nemčiji izpolnjujejo določene pogoje in ki jih obiskujejo njihovi otroci. Vendar pa se ta olajšava ni uporabljala za šolnine, plačane zasebni šoli s sedežem v drugi državi članici. Preden se je Sodišče izreklo o združljivosti te zakonodaje s členom 49 ES, je, prvič, pojem storitev razširilo na šole, ki se pretežno financirajo z zasebnimi sredstvi. Ker je cilj, ki mu sledijo te šole, ponudba storitev za plačilo, se lahko sklicujejo na svobodo opravljanja storitev. Ni pa potrebno, da bi jih financirali učenci ali njihovi starši, saj člen 50 ES ne zahteva, da bi storitev plačal tisti, ki jo uporablja. Nasprotno pa pojem storitev ne zajema šol, ki se pretežno ne financirajo z zasebnimi sredstvi, zlasti javnih šol, ker država z vzpostavitvijo in ohranjanjem javnega izobraževalnega sistema, ki ga na splošno financira javni proračun, ne pa učenci ali njihovi starši, uresničuje svoje poslanstvo do svojih prebivalcev na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju. Drugič, Sodišče je po eni strani ugotovilo, da kadar želijo šole, ki se pretežno financirajo z zasebnimi sredstvi in imajo sedež zunaj Nemčije, ponujati izobraževanje otrokom nemških rezidentov, nepriznanje šolnine kot davčne olajšave ovira njihovo svobodo opravljanja storitev, in po drugi strani, da tudi če se svoboda opravljanja storitev ne uporablja za šole, ki se pretežno ne financirajo z zasebnimi sredstvi, davčne olajšave za šolnino za te šole vseeno ni mogoče zavrniti. Kot smo že poudarili, takemu nepriznanju nasprotuje pravica do prostega gibanja državljanov Unije. Zato je Sodišče presodilo, da pravo Skupnosti nasprotuje splošnemu nepriznanju davčne olajšave za šolnino, plačano

šolam s sedežem v drugih državah članicah. Končno pa taka ureditev pomeni tudi oviranje svobode ustanavljanja zaposlenih ali samozaposlenih oseb, ki so svoje stalno prebivališče prenesle ali ki delajo v zadevni državi članici in katerih otroci še naprej obiskujejo šolo, za katero se plačuje šolnina, s sedežem v drugi državi članici. Ti delavci namreč niso upravičeni do davčne olajšave, medtem ko bi bili do nje upravičeni, če bi njihovi otroci obiskovali šolo s sedežem v Nemčiji.

V zgoraj navedeni zadevi *Stamatelaki* je Sodišče presodilo, da pomeni oviro svobodi opravljanja storitev nacionalna ureditev, ki izključuje, da bi nacionalni nosilec socialne varnosti povrnil kakršne koli stroške bolnišničnega zdravljenja svojih zavarovancev v zasebni zdravstveni ustanovi v drugi državi članici, razen stroškov za zdravljenje otrok, mlajših od 14 let. Takega ukrepa – katerega absolutnost, razen ko gre za otroke, mlajše od 14 let, ni v skladu z zasledovanim ciljem – ni mogoče upravičiti z nevarnostjo resne ogrožitve finančnega ravnovesja sistema socialne varnosti, kadar bi bilo mogoče sprejeti milejše ukrepe, ki so bolj skladni s svobodo opravljanja storitev, kot je ureditev predhodne odobritve, ki upošteva zahteve, določene v pravu Skupnosti in, če je to potrebno, določitev tabel tarif za povračilo stroškov zdravljenja.

Na koncu zahtevata posebno pozornost zadevi *Laval un Partneri* (sodba z dne 18. decembra 2007, [C-341/05](#)) in *The International Transport Workers' Federation in The Finnish Seamen's Union* (sodba z dne 11. decembra 2007, [C-438/05](#)) o kolektivnem ukrepu, ki so ga sindikalne organizacije izvajale proti izvajalcu storitev, ki ima sedež ali bi želel imeti sedež v drugi državi članici. V zadevi *The International Transport Workers' Federation in The Finnish Seamen's Union* je želela finska pomorska družba v Estoniji ustanoviti družbo, da bi zaradi večje konkurenčnosti v njej registrirala eno od svojih ladij, v zadevi *Laval* pa je latvijska gradbena družba želela izvrševati svojo pravico do svobode opravljanja storitev na Švedskem, zlasti z napotitvijo latvijskih delavcev v eno od svojih odvisnih družb na Švedskem. V obeh zadevah pa sta se zadevni družbi morali pogajati s sindikalnimi organizacijami o svojem spoštovanju in pristopu h kolektivnim pogodbam na zadevnem področju. V prvi zadevi je sindikalna organizacija, članica angleškega združenja sindikatov, zahtevala uporabo finske kolektivne pogodbe za osebje ladje, ki bo vpisana v estonski register. V drugi zadevi je sindikalna organizacija od latvijske družbe zahtevala, naj zaradi zagotovila glede višine plač pristopi k švedski kolektivni pogodbi in naj jo uporablja za svoje napotene delavce. Ker pogajanja v obeh primerih niso bila uspešna, so sindikalne organizacije uporabile pravico do kolektivnih ukrepov, zlasti pravico do stavke, da bi zadevni družbi prisilile k pristopu in uporabi kolektivnih pogodb. Zato sta predložitveni sodišči vprašali Sodišče, ali kolektivni ukrepi pomenijo omejitve v smislu členov 43 ES in 49 ES. Sodišče je presodilo, da čeprav je treba torej pravico do kolektivnega ukrepanja, vključno s pravico do stavke, priznati kot temeljno pravico, ki je sestavni del splošnih načel prava Skupnosti, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče, lahko za njeno izvrševanje vseeno veljajo omejitve. Poleg tega na podlagi ustaljene sodne prakse za izvrševanje zadevnih temeljnih pravic veljajo določbe Pogodbe in je treba njihovo izvrševanje uskladiti z zahtevami pravic, zavarovanih s Pogodbo in načelom sorazmernosti. Zato taki kolektivni ukrepi sindikata ali združenja sindikatov proti podjetju, ki so namenjeni temu, da bi slednjega pripravili do sklenitve kolektivne pogodbe, katere vsebina bi ga odvrnila od izvrševanja svobode ustanavljanja ali svobode opravljanja storitev, pomenijo omejevanje teh svoboščin. Vendar je Sodišče pojasnilo, da so te omejitve lahko načeloma upravičene zaradi varstva iz nujnega razloga v

splošnem interesu, kot je na primer varstvo delavcev države gostiteljice pred morebitnim socialnim dampingom, če se ugotovi, da so primerne za zagotovitev uresničitve legitimnega cilja in ne presegajo tega, kar je potrebno za zagotovitev tega cilja.

V zgoraj navedeni zadevi *Laval un Partneri* pa je Sodišče presodilo, da zakonodaja, ki ne upošteva kolektivnih pogodb – ne glede na njihovo vsebino –, ki že zavezujejo podjetja, ki napotijo delavce na Švedsko, v državi članici, v kateri imajo sedež, ustvarja diskriminacijo teh podjetij, ker jih obravnava enako kot nacionalna podjetja, ki niso sklenila kolektivne pogodbe.

Posebno pozornost na področju prostega pretoka kapitala zahtevajo tri sodbe. Najprej naj omenimo zadevo *Komisija proti Nemčiji* (sodba z dne 23. oktobra 2007, [C-112/05](#)) o zakonu, imenovanem „zakon Volkswagen“. Sodišče je presodilo, da Zvezna republika Nemčija, s tem da je ohranila v veljavi določbe tega zakona, ki z odstopanjem od splošnega prava določajo zgornjo mejo glasovalnih pravic vsakega delničarja družbe Volkswagen na 20 % kapitala družbe, zahtevajo za sprejetje določenih sklepov skupščine delničarjev družbe 80-odstotno večino kapitala družbe ter podeljujejo državi in teritorialni skupnosti pravico, da imenujeta vsaka po dva predstavnika v nadzorni svet družbe, ni izpolnila obveznosti iz člena 56(1) ES. Določitev kvoruma na več kot 80 % kapitala družbe namreč vsakemu delničarju, ki ima 20 % kapitala družbe, omogoča, da ima manjšino, s katero je mogoče preprečiti sprejetje sklepa, in javnim subjektom omogoča, da si z manjšo naložbo, kot se zahteva na podlagi splošnega prava družb, ohranijo možnost nasprotovanja pomembnim odločitvam. Poleg tega ta zakonodaja, s tem da je z njo določena zgornja meja glasovnih pravic na 20 %, prispeva k temu, da se javnim subjektom omogoči izvajanje pomembnega vpliva. Te določbe torej omejujejo možnost udeležbe drugih delničarjev v družbi, da bi z njo vzpostavili ter ohranjali trajne in neposredne gospodarske vezi in da bi dejansko sodelovali pri upravljanju ali nadzoru te družbe. Ker ti ukrepi povzročajo manjšanje zanimanja za pridobitev deleža v kapitalu družbe, lahko odvrčajo neposredne vlagatelje iz drugih držav članic in torej omejujejo prosti pretok kapitala. Enako velja za pravico do imenovanja dveh predstavnikov v nadzorni svet, ki je določena samo za javne subjekte. S tem da daje ta ukrep javnim subjektom možnost, da pomembneje sodelujejo pri dejavnosti nadzornega sveta, jim pravzaprav omogoča izvajanje vpliva, ki presega njihove naložbe in to, kar bi jim njihov status delničarja sicer omogočal.

Drugič, pozornost vzbuja tudi zadeva *Festersen* (sodba z dne 25. januarja 2007, [C-370/05](#), ZOdl., str. I-1129), v kateri je Sodišče presodilo, da člen 56 ES nasprotuje temu, da nacionalna zakonodaja za nakup kmetijskega posestva določa pogoj, da ima kupec osem let stalno bivališče na tem posestvu, ne glede na posebne okoliščine v zvezi z značilnostmi zadevnega kmetijskega posestva. Po mnenju Sodišča je sprejemljivo, da je namen nacionalne ureditve, ki vsebuje tako obveznost, preprečiti nakupovanje kmetijskih zemljišč zgolj zaradi špekulativnih razlogov in olajšati osebam, ki želijo obdelovati kmetijska zemljišča, prednostni nakup teh zemljišč. Taka zakonodaja tako ustreza cilju v splošnem interesu v državi članici, v kateri so kmetijska zemljišča nesporno omejen naravni vir. Vendar pa je Sodišče ugotovilo, da pomeni obveznost bivanja ukrep, ki presega to, kar je nujno za dosego takega cilja. Na eni strani je namreč ta obveznost posebno omejevalna, ker ne omejuje samo prostega pretoka kapitala, ampak tudi pravico kupca do svobodne izbire bivališča, ki mu je zagotovljena z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in jo varuje pravni red Skupnosti, s čimer je kršena temeljna pravica. Na drugi strani pa ni nobene

podlage za ugotovitev, da bi bilo mogoče za doseg zastavljenega cilja sprejeti druge manj omejevalne ukrepe, kot je ta obveznost. Taka obveznost *a fortiori*, kadar ji je dodan pogoj, da je bivanje večletno, presega to, kar bi bilo nujno z vidika zadevnega cilja v splošnem interesu.

In tretjič, v zgoraj navedeni zadevi *Holböck* je Sodišče uporabilo člen 57(1) ES, ki določa izjemo od prepovedi omejevanja prostega pretoka kapitala med državami članicami in tretjimi državami za omejitve, ki veljajo na dan 31. decembra 1993 in se nanašajo na pretok kapitala pri neposrednih naložbah. Sodišče je najprej spomnilo na to, da pojem „neposredne naložbe“ zadeva naložbe vseh vrst fizičnih ali pravnih oseb, ki so namenjene vzpostavitvi ali ohranjanju trajnih in neposrednih povezav med osebo, ki je zagotovila kapital, in podjetjem, ki je dobilo kapital za izvajanje gospodarske dejavnosti na voljo. Cilj vzpostavitve ali ohranjanja trajnih gospodarskih povezav glede deleža v novih ali obstoječih podjetjih predpostavlja, da delnice svojemu imetniku dajejo možnost učinkovito sodelovati pri upravljanju družbe ali njenem nadzoru. Sodišče je nato navedlo, da se člen 57(1) ES uporablja tudi za nacionalne ukrepe, ki omejujejo izplačila dividend, ki izhajajo iz naložb. Sodišče je zato presodilo, da se za tako omejitev pretoka kapitala, kot je manj ugodno davčno obravnavanje tujih dividend, uporablja člen 57(1) ES, ker se omejitev nanaša na prevzem deležev, da bi se vzpostavile ali ohranile trajne in neposredne gospodarske povezave med delničarjem in zadevno družbo, ki delničarju omogočajo učinkovito sodelovanje pri upravljanju družbe ali njenem nadzoru. Člen 57(1) ES je treba torej razlagati tako, da člen 56 ES ne posega v uporabo zakonodaje s strani države članice, ki velja na dan 31. decembra 1993, ki določa, da se delničarja, ki prejme dividende družbe s sedežem v tretji državi, v kateri ima dve tretjini družbenega kapitala, obdavči po stopnji, ki je višja od stopnje, po kateri se obdavči delničarja, ki prejme dividende družbe rezidentke.

Sodišče je imelo veliko priložnosti za obravnavanje pristojnosti držav članic na področju neposrednega obdavčenja in omejitev njihovega izvajanja. Glede tega se je izreklo o različnih nacionalnih davčnih ukrepih v zvezi z obdavčitvijo družb in njihovih delničarjev na eni strani in obdavčitvijo posameznikov na drugi strani. Nekateri med temi ukrepi so bili razglašeni za združljive s pravom Skupnosti, drugi pa za nezdružljive.

Najprej naj navedemo, da je bilo na področju obdavčenja družb več nacionalnih ukrepov v celoti razglašeni za nezdružljive s temeljnimi svoboščinami Pogodbe. Tako je v zadevi *Geurts in Vogten* (sodba z dne 25. oktobra 2007, [C-464/05](#)) Sodišče presodilo, da so davčni predpisi države članice na področju davkov na dediščino, ki iz oprostitve plačila teh davkov, predvidene za družinska podjetja, brez utemeljenega razloga izključujejo podjetja, ki so tri leta pred smrtjo zapustnika zaposlovala vsaj pet delavcev v drugi državi članici – medtem ko tako oprostitev dovoljujejo, če so delavci zaposleni v regiji prve države članice – v nasprotju s členom 43 ES. Sodišče je namreč menilo, da pogoj zaposlitve delavcev na ozemlju države članice lahko lažje izpolni družba, ki že ima sedež na ozemlju te države članice, in da zato ti predpisi uvajajo posredno diskriminacijo med davčnimi zavezanci na podlagi kraja zaposlovanja določenega števila delavcev v določenem obdobju. Nato je Sodišče spomnilo na to, da če je tako obravnavanje upravičeno z razlogi v zvezi s preživetjem malih in srednje velikih podjetij in s potrebo po zaščiti učinkovitosti davčnega nadzora, mora biti tudi primerno za uresničitev teh ciljev in ne sme presegati tega, kar je nujno potrebno za njihovo uresničitev. Vendar je Sodišče ugotovilo, da so nacionalna in tuja družinska podjetja v primerljivem položaju glede cilja kontinuitete podjetij in da je poleg

tega učinkovitost davčnega nadzora mogoče zaščititi tako, da se od davčnih zavezancev zahteva, naj sami predložijo dokaze, ki so potrebni za dodelitev davčne ugodnosti, namesto da se družbi, ki ne zaposluje najmanj pet delavcev v zadevni državi članici, kategorično zavrne dodelitev ugodnosti. Zadevna zakonodaja je zato v nasprotju s členom 43 ES, ker ne omogoča uresničitve zastavljenega cilja.

V zadevi *Elisa* (sodba z dne 11. oktobra 2007, [C-451/05](#)) je Sodišče presodilo, da člen 56 ES nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki družbe s sedežem v tej državi oprošča davka na nepremičnine, ki ležijo v tej državi, medtem ko to oprostitev za družbe s sedežem v drugi državi članici pogojuje z obstojem dvostranske konvencije o boju proti davčnim utajam in izogibanju plačevanja davkov ali z okoliščino, da na podlagi uporabe pogodbe, ki vsebuje klavzulo o nediskriminaciji glede na državljanstvo, te družbe niso bolj obdavčene od družb rezidentk. Sodišče je namreč menilo, da so zaradi dodatnih pogojev, ki jih določa nacionalna ureditev za to, da se družbam nerezidentkam prizna davčno oprostitev, naložbe v nepremičnine manj privlačne za te družbe. S to ureditvijo se torej omejuje načelo prostega pretoka kapitala. Sodišče je spomnilo, da čeprav je boj proti davčni utaji nujni razlog v splošnem interesu, s katerim je mogoče upravičiti omejitev prostega pretoka, pa mora biti zadevna omejitev primerna za uresničitev zastavljenega cilja in ne sme presegati tega, kar je nujno potrebno za doseg tega cilja. Zadevna nacionalna zakonodaja družbam nerezidentkam ne omogoča, da bi dokazale, da ne zasledujejo goljufivega cilja. Sodišče je presodilo, da bi lahko država članica sprejela manj omejevalne ukrepe in da zato tega davka ni mogoče utemeljiti z bojem proti davčnim utajam.

V zadevi *Meilicke in drugi* (sodba z dne 6. marca 2007, [C-292/04](#), ZOdl., str. I-1835) je Sodišče presodilo, da država članica ne sme pridržati davčnega odbitka zgolj za dividende, ki jih izplačajo kapitalske družbe s sedežem v tej državi. Sodišče se je sklicevalo na svojo sodno prakso, ki pojasnjuje zahteve, ki izhajajo iz načela prostega pretoka kapitala glede dividend, ki jih družbe nerezidentke izplačajo rezidentom, in zlasti na sodbi *Verkooijen* (sodba z dne 6. junija 2000, [C-35/98](#), Recueil, str. I-4071) ter *Manninen* (sodba z dne 7. septembra 2004, [C-319/02](#), ZOdl., str. I-7477) in razsodilo, da nemška davčna zakonodaja omejuje prosti pretok kapitala. Ugotovilo je, da je namen odbitka davka, predvidenega v nacionalni zakonodaji, preprečevanje dvojne obdavčitve dobičkov družb, ki se izplačajo v obliki dividend. Nato je spomnilo na to, da ker velja odbitek davka zgolj za dividende, ki jih je izplačala družba s sedežem v Nemčiji, taka zakonodaja postavlja osebe, ki so neomejeno zavezane dohodnini v Nemčiji in ki prejema dividende od družb s sedežem v drugih državah članicah, v slabši položaj. Te osebe nimajo ugodnosti odbiti od svojega davka davek od dohodka pravnih oseb, ki je naložen tem družbam v državi, v kateri imajo sedež. Poleg tega ta ureditev zadnjenavedenim družbam preprečuje pridobivanje kapitala v Nemčiji. Sodišče je tudi zavrnilo utemeljitev, da naj bi to ureditev utemeljevala nujnost zagotavljanja doslednosti nacionalnega davčnega sistema. Ne da bi podvomilo o doslednosti tega sistema, je poudarilo, da bi zadoščala dodelitev odbitka dohodnine delničarju, ki je v Nemčiji neomejeno davčno zavezan in ima delnice družbe s sedežem v drugi državi članici, pri čemer bi se ta odbitek davka izračunal v sorazmerju z davkom od dohodkov pravnih oseb, ki ga dolguje ta družba v slednji državi članici. Taka rešitev bi pomenila manjšo omejitev za prosti pretok kapitala. Sodišče je na koncu menilo, da učinkov te sodbe ni treba časovno omejiti, in navedlo, da so bile zahteve, ki izhajajo iz načela prostega pretoka kapitala glede dividend, ki jih družbe nerezidentke izplačajo rezidentom, že pojasnjene v sodbi *Verkooijen* in da njeni učinki niso bili časovno omejeni.

Sicer pa so bili določeni ukrepi razglašeni za delno nezdržljive s temeljnimi svoboščinami Pogodbe ali nezdržljive, s pridržkom nadzora sorazmernosti, z zasledovanim legitimnim ciljem. Najprej naj omenimo zadevo *Centro Equestro da Lezíria Grande* (sodba z dne 15. februarja 2007, C-345/04, ZOdl., str. I-1425). Neka družba je v državi članici, v kateri ni bila rezidentka, izvedla več umetniških predstav, njeni prejemki v tej državi članici pa so bili obdavčeni z davkom, odtegnjenim pri viru. Ker ta družba ni imela sedeža v tej državi članici in je bila torej v njej delno davčno zavezana, je lahko uveljavljala povračilo tako odtegnjenega davka, če so materialni stroški ali poslovni stroški, ki so neposredno gospodarsko povezani s temi prihodki, višji od polovice teh prihodkov. Sodišče je presodilo, da člen 59 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 49 ES) ne nasprotuje taki zakonodaji, če ta pogojuje povračilo pri viru odtegnjenega davka od dohodkov pravnih oseb na prihodke, ki jih je pridobil davčni zavezanec, ki je delno davčno zavezan, s tem da so poslovni stroški, za katere ta davčni zavezanec zahteva, da se v ta namen upoštevajo, neposredno gospodarsko povezani s prihodki, pridobljenimi v okviru dejavnosti, opravljene na ozemlju zadevne države članice, ker se kot taki štejejo vsi stroški, ki so nerazdržljivi od te dejavnosti, ne glede na kraj ali čas, v katerem so prikazani. Vendar pa ta člen taki zakonodaji nasprotuje, če slednja povračilo davka temu davčnemu zavezancu pogojuje s tem, da so ti poslovni stroški višji od polovice zadevnih prihodkov.

Drugič, zgoraj navedena sodba *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* se je nanašala na zakonodajo države članice, ki omejuje možnost družbe rezidentke, da za davčne namene odbije obresti, plačane pri vračilu posojila neposredni ali posredni matični družbi rezidentki druge države članice ali družbi, ki je rezidentka druge države članice in jo taka matična družba nadzira, ne da bi to omejitev določala za družbo rezidentko, ki je dala posojilo družbi, ki je prav tako rezidentka. Sodišče je najprej ugotovilo, da je zaradi različnega obravnavanja odvisnih družb rezidentk glede na kraj, v katerem ima njuna matična družba sedež, izvajanje svobode ustanavljanja za družbe s sedežem v drugih državah članicah manj zanimivo, nato pa spomnilo na to, da je nacionalni ukrep, ki omejuje svobodo ustanavljanja, lahko upravičen, če je posebej namenjen povsem umetnim konstruktom brez gospodarske resničnosti, katerih cilj je izogibanje zakonodaji zadevne države članice. Tako ravnanje lahko namreč po mnenju Sodišča ogroža pravico držav članic do izvajanja davčne pristoynosti glede dejavnosti, ki se opravljajo na njihovem ozemlju, in s tem škoduje enakomerni porazdelitvi pristoynosti obdavčevanja med državami članicami. Sodišče je nato menilo, da je z zadevno zakonodajo, ker onemogoča podkapitalizacijo, mogoče doseči ta cilj, vendar pa se o dejanski sorazmernosti zadevnega ukrepa ni izreklo in je to vprašanje prepustilo nacionalnemu sodišču. Navedlo pa je, da je treba šteti, da je nacionalna zakonodaja sorazmerna, če na eni strani davčnemu zavezancu omogoča, da brez prekomernih upravnih zahtev predloži dokaze v zvezi s poslovnimi razlogi, na katerih je temeljila zadevna transakcija, s čimer omogoča objektivno in preverljivo presojo dokazov za določitev, ali ima transakcija značaj povsem umetnega konstrukta z izključno davčnimi nameni, in če na drugi strani ta zakonodaja te obresti opredeli kot razdeljeni dobiček, le če presegajo to, kar bi bilo dogovorjeno v okoliščinah svobodne konkurence.

In tretjič, nekateri nacionalni ukrepi so bili, čeprav so primerljive položaje obravnavali različno, razglašeni za združljive s pravom Skupnosti, ker je bilo to upravičeno z nujnimi razlogi v splošnem interesu. Tako je treba v skladu z zgoraj navedeno sodbo *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* omeniti zadevo *OyAA* (sodba z dne 18. julija 2007, C-231/05), ker potrjuje trditve o upravičenosti zaradi nevarnosti davčnemu izogibanju. Ta zadeva se

je nanašala na zakonodajo države članice, na podlagi katere lahko odvisna družba, rezidentka te države članice, od svojih obdavčljivih dohodkov odbije prispevek skupine družb, ki ga je plačala matični družbi, le če ima slednja sedež v isti državi članici. Sodišče je najprej poudarilo, da taka zakonodaja uvaja različno obravnavanje odvisnih družb s sedežem v isti državi članici glede na to, ali ima njihova matična družba svoj sedež v isti državi ali ne, kar povzroča omejevanje svobode ustanavljanja, nato pa je ugotovilo, da to omejitev upravičuje povezana nujnost ohranjanja uravnotežene porazdelitve davčnih pristojnosti med državami članicami in preprečevanja davčnega izogibanja. Ti ugotovitvi sta namreč skupaj del legitimnih ciljev, ki so združljivi s Pogodbo ES in izhajajo iz nujnih razlogov v splošnem interesu. Sodišče meni, da če bi se dopustila odbitnost čezmejnega prispevka skupine družb, bi se skupinam družb omogočilo, da prosto izberejo državo članico, v kateri se obdavči dobiček odvisne družbe, pri čemer bi bilo mogoče dobiček družbe izvzeti iz njene davčne osnove in ga, ker se ta prispevek šteje za obdavčljiv dohodek v državi članici matične družbe prejemnice, vključiti v davčno osnovo matične družbe, kar bi ogrozilo sam sistem porazdelitve davčnih pristojnosti med državami članicami. Poleg tega možnost „pritegniti“ obdavčljiv dohodek odvisne družbe k matični družbi s sedežem v drugi državi članici vključuje nevarnost, da bi bil z umetnim konstruktom znotraj skupine družb organiziran prenos dohodka družbam s sedežem v državah članicah, v katerih so najnižje davčne stopnje. Sodišče je na koncu menilo, da tudi če taka zakonodaja nima posebnega namena iz predvidene davčne ugodnosti izključiti povsem umetnih konstruktov, se jo lahko šteje za sorazmerno z zgoraj navedenimi cilji, upoštevanimi skupaj, ker bi razširitev davčne ugodnosti na čezmejne primere skupinam družb omogočila prosto izbiro države članice, v kateri se obdavči njihov dobiček, v škodo pravice države članice odvisne družbe do obdavčitve dobička iz dejavnosti, ki se opravljajo na njenem ozemlju.

Na področju obdavčenja posameznikov je bilo več nacionalnih ukrepov razglašanih za nezdržljive s temeljnimi svoboščinami iz Pogodbe, ker brez upravičenega razloga enake položaje obravnavajo različno. Tako je Sodišče v sodbi *Meindl* (sodba z dne 25. januarja 2007, [C-329/05](#), ZOdl., str. I-1113) potrdilo, da država članica, v kateri davčni zavezanec rezident prebiva, slednjemu ne sme zavrni skupne odmere dohodnine z njegovim zakoncem, od katerega ni ločen in ki prebiva v drugi državi članici, z obrazložitvijo, da je ta zakonec v tej drugi državi članici prejel več kot 10 % dohodkov gospodinjstva in več od najviše določenega zneska, če dohodki, ki jih je prejel ta zakonec v omenjeni drugi državi članici, v njej niso obdavčeni z dohodnino. Tega davčnega zavezanca se namreč obravnava drugače, čeprav je objektivno v enakem položaju kot davčni zavezanec rezident, čigar zakonec prebiva v isti državi članici in v njej prejema samo dohodke, ki niso obdavčeni. Sodišče je tudi ugotovilo, da je država prebivališča takega davčnega zavezanca edina država, ki lahko upošteva osebni in družinski položaj tega davčnega zavezanca, saj slednji ne le prebiva v tej državi, temveč v njej tudi prejema vse obdavčljive dohodke gospodinjstva. To, da davčni zavezanec brez upravičljivega razloga v okviru skupne odmere dohodnine nikakor ne more uveljavljati tega, da naj se upošteva njegov osebni in družinski položaj, ampak se ga, čeprav je poročen, obdavči kot samskega, pomeni diskriminacijo, ki jo prepoveduje načelo svobode ustanavljanja.

Sodba *Talotta* (sodba z dne 22. marca 2007, [C-383/05](#), ZOdl., str. I-2555) vsebuje drug primer odločitve, s katero je bil ukrep na področju dohodnine razglašen za nezdržljivega s Pogodbo ES, ker je različno obravnaval zavezanca rezidente in nerezidente, ki so bili v objektivno primerljivih položajih. Zadevna zakonodaja je določala, da se obdavčljivi

dohodki zavezanca rezidenta, ki jih je pridobil v okviru opravljanja dejavnosti kot samozaposlena oseba, ugotavljajo – kadar ni zadostnih dokazov – tako, da se primerjajo z dohodki drugih zavezancev, medtem ko se dohodki davčnega zavezanca nerezidenta določajo glede na najnižjo davčno osnovo. Sodišče je presodilo, da tako različno obravnavanje po eni strani pomeni posredno diskriminacijo na podlagi državljanstva, ki je v nasprotju s svobodo ustanavljanja, ker sta dohodek, ki ga prejme davčni zavezanec rezident, in dohodek, ki ga prejme davčni zavezanec nerezident, uvrščena v isto kategorijo dohodkov, in sicer tistih, ki izhajajo iz opravljanja dejavnosti samozaposlene osebe na ozemlju zadevne države članice, in da se lahko po drugi strani s takim obravnavanjem škoduje predvsem državljanom drugih držav članic, saj so nerezidenti v večini primerov tujci. Pri tem ni pomembno, da uporaba najnižje davčne osnove pogosto koristi zavezancem nerezidentom. Sodišče je nato navedlo, da s potrebo po zagotovitvi učinkovitega davčnega nadzora, čeprav predstavlja nujni razlog v splošnem interesu, ni mogoče upravičiti te posredne diskriminacije, ker obstajajo pri nadzoru rezidentov enake praktične težave, in da so na voljo drugi mehanizmi, ki omogočajo izmenjavo davčnih informacij med državami članicami.

V zadevi *Komisija proti Dansk* (sodba z dne 30. januarja 2007, [C-150/04](#), ZOdl., str. I-1169) pa je Sodišče ugodilo tožbi zaradi neizpolnitve obveznosti, ki jo je Komisija vložila proti Kraljevini Dansk, in razglasilo, da je zakonodaja – po kateri se pravici do odbitka in do neobdavčitve prispevkov priznata le za prispevke, plačane v okviru pogodb, sklenjenih s pokojninskimi institucijami s sedežem na Danskem, medtem ko se za prispevke, plačane na podlagi pogodb, sklenjenih s pokojninskimi institucijami s sedežem v drugih državah članicah, ne prizna nobena taka davčna olajšava – v nasprotju s členi 39 ES, 43 ES in 49 ES. Sodišče je namreč ugotovilo, da ima lahko taka zakonodaja odvratilni učinek na svobodo opravljanja zavarovalniških storitev pokojninskih institucij druge države članice in na svobodo ustanavljanja ter prosto gibanje delavcev, ki so iz druge države članice ali ki so v drugi državi članici delali in so v njej že sklenili pogodbo za pokojninski načrt. Sodišče je zavrnilo trditve o nujnosti ohranitve učinkovitosti davčnega nadzora in preprečevanja davčnega izogibanja ter presodilo, da so za uresničitev teh dveh ciljev na voljo manj omejevalna sredstva. Prav tako ni bilo sprejeto utemeljevanje z doslednostjo davčnega sistema brez dokaza o neposredni povezavi med davčno ugodnostjo in soodvisnim prikrajšanjem, ki ju je treba ohraniti. Edini dejavnik, ki bi lahko negativno vplival na to doslednost, je namreč nepričakovan prenos stalnega prebivališča zavezanca med plačevanjem prispevkov v pokojninski načrt in izplačilom ustreznih dajatev in ne toliko okoliščina, da je pokojninska institucija v drugi državi članici.

Vizumi, azil in priseljevanje

V zadevah *Združeno kraljestvo proti Svetu* (sodbi z dne 18. decembra 2007, [C-77/05](#) in [C-137/05](#)) je moralo Sodišče razlagati Schengenski protokol¹⁸ v zvezi s sprejetjem uredb

¹⁸ Protokol, ki vključuje schengenski pravni red v okvir Evropske unije in je priložen k Pogodbi EU in Pogodbi ES z Amsterdamsko pogodbo.

(ES) št. 2007/2004¹⁹ in 2252/2004²⁰. Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska, ki ga je Svet izključil iz udeležbe pri sprejemanju teh uredb, je zahtevalo, da se ti uredbi razglasita za nični, z obrazložitvijo, da je bil s to izključitvijo kršen Schengenski protokol.

Sodišče je presodilo, da je bil Schengenski protokol pravilno uporabljen in da je treba njegov člen 5(1) razlagati tako, da je udeležba države članice pri sprejetju ukrepa na podlagi tega člena mogoča samo, če to državo zavezuje področje schengenskega pravnega reda, h kateremu spada ukrep – ki se ga namerava sprejeti – ali katerega razvoj pomeni, za kar pa v tem primeru ni šlo. Po mnenju Sodišča bi bila posledica razlage, ki jo zastopa Združeno kraljestvo, odvzem polnega učinka členu 4 Schengenskega protokola, ker bi Združeno kraljestvo in Irska lahko sodelovala pri vseh predlogih in pobudah za nadgrajevanje schengenskega pravnega reda na podlagi člena 5(1) navedenega protokola, čeprav se ti državi članici pred tem ne bi zavezali upoštevni določbam tega pravnega reda ali jima ne bi bilo dovoljeno pri tem sodelovati.

Pravila o konkurenci

Na področju konkurence vzbujajo pozornost zlasti tri sodbe. Najprej naj opišemo zadevo *Autorità garante della Concorrenza e del Mercato* (sodba z dne 11. decembra 2007, [C-280/06](#)), v kateri so predmet obravnave merila za ugotavljanje, katero podjetje je odgovorno za kršitev pravil o konkurenci v primeru nasledstva podjetij, ki sta odvisni od istega javnega organa. Sodišče je v tej sodbi najprej spomnilo na to, da mora podjetje, kadar krši pravila o konkurenci, v skladu z načelom osebne odgovornosti samo odgovarjati za to kršitev. Kadar je subjekt, ki je kršil pravila o konkurenci, pravno ali organizacijsko spremenjen, ta sprememba nujno ne pomeni ustanovitve novega podjetja, ki ni odgovorno za ravnanja predhodnega subjekta v nasprotju s pravili o konkurenci, če iz gospodarskega vidika med subjektoma obstaja istovetnost. Sodišče je pojasnilo, da kadar dva subjekta sestavljata enoten gospodarski subjekt, dejstvo, da subjekt, ki je storil kršitev, še obstaja, samo po sebi ne preprečuje sankcioniranja subjekta, h kateremu so bile prenesene njegove gospodarske dejavnosti. Na koncu je Sodišče poudarilo, da je tako izvajanje sankcije zlasti dopustno, kadar sta ta subjekta pod nadzorom iste osebe in sta glede na tesne vezi na gospodarskem in organizacijskem področju uporabljala v glavnem iste gospodarske smernice. Sodišče je zato presodilo, da je v primeru subjektov, ki sta odvisna od istega javnega organa, lahko – kadar je prvi subjekt začel ravnanje, ki pomeni kršitev pravil o konkurenci – drugi subjekt, ki je prvega, ki ni prenehal obstajati, nasledil, a je to ravnanje nadaljeval do konca, sankcioniran za kršitev v celoti, če se dokaže, da sta bila ta subjekta pod nadzorom navedenega organa.

Kot drugo naj predstavimo zadevo *British Airways proti Komisiji* (sodba z dne 15. marca 2007, [C-95/04 P](#), ZOdl., str. I-2331), v kateri je Sodišče opredelilo sistem premij in popustov, ki jih daje podjetje s prevladujočim položajem. Sodišče je presodilo, da je treba pri

¹⁹ Uredba Sveta (ES) št. 2007/2004 z dne 26. oktobra 2004 o ustanovitvi Evropske agencije za upravljanje in operativno sodelovanje na zunanjih mejah držav članic Evropske unije (UL L 349, str. 1).

²⁰ Uredba Sveta (ES) št. 2252/2004 z dne 13. decembra 2004 o standardih za varnostne značilnosti in biometrične podatke v potnih listih in potovalnih dokumentih, ki jih izdajo države članice (UL L 385, str. 1).

ugotavljanju domnevne zlorabe v okviru podjetja s prevladujočim položajem, sistema popustov ali premij, ki ne pomenijo niti količinskih popustov ali premij niti popustov ali premij za zvestobo, presoditi vse okoliščine, zlasti merila in pogoje dodelitve popusta ali premij. Najprej je treba preveriti, ali imajo lahko ti popusti ali premije učinek izpodrinjenja, to pomeni, ali lahko, prvič, otežijo ali celo onemogočijo konkurentom podjetja s prevladujočim položajem dostop do trga, in drugič, otežijo ali celo onemogočijo njegovim sopogodbnikom izbiro med več oskrbovalnimi viri ali trgovinskimi partnerji. Nato je treba ugotoviti, ali so dodeljeni popusti in premije objektivno ekonomsko upravičljivi. Sodišče je opredelilo tudi pogoje za uporabo prepovedi diskriminacije iz člena 82, drugi odstavek, točka (c), ES za premije in popuste, ki jih daje podjetje s prevladujočim položajem, in poudarilo, da je treba ugotoviti, da ravnanje tega podjetja na trgu ni samo diskriminacijsko, ampak tudi to, da se z njim skuša izkriviti razmerje konkurence med sopogodbniki podjetja.

Kot zadnjo naj predstavimo zadevo *Cementbouw Handel & Industrie proti Komisiji* (sodba z dne 18. decembra 2007, [C-202/06 P](#)), v kateri je Sodišče obravnavalo vpliv zavez, ki so jih predlagale stranke, na pristojnost Komisije Evropskih skupnosti na področju nadzora koncentracij. Sodišče je spomnilo na to, da Uredba št. 4064/89²¹ o nadzoru koncentracij temelji na načelu natančne delitve pristojnosti med nadzornimi nacionalnimi organi in organi Skupnosti. Ta delitev je predvsem izraz skrbi za pravno varnost, ki pomeni, da je mogoče istovetnost organa, pristojnega za nadzor koncentracije, predvidljivo ugotoviti. Zato je zakonodajalec Skupnosti določil natančna in objektivna merila, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, ali transakcija dosega ustrezen gospodarski obseg, da jo lahko štejemo za koncentracijo „z razsežnostjo Skupnosti“ in da tako spada v izključno pristojnost Komisije. Poleg tega zahteva po hitrosti, ki označuje splošno sistematiko Uredbe št. 4064/89 in ki Komisiji nalaga spoštovanje natančno določenih rokov za sprejetje končne odločbe, pomeni, da te pristojnosti ni mogoče nenehno izpodbijati ali stalno spreminjati. Sodišče je torej presodilo, da čeprav Komisija izgubi svojo pristojnost za preizkus koncentracije, če udeležena podjetja popolnoma odstopijo od predloga, to ne velja, kadar stranke predlagajo le delne spremembe. Zaradi takih sprememb Komisija ne more biti zavezana ponovno preučiti svojo pristojnost, da ne bi zadevna podjetja pomembneje motila poteka postopka in učinkovitosti nadzora, ki ga zahteva zakonodajalec. Zaveze, ki jih predlagajo ali sprejmejo podjetja, niso samo dejavniki, ki jih mora Komisija upoštevati v okviru vsebinskega preizkusa, in sicer združljivosti ali nezdržljivosti koncentracije s skupnim trgom, pač pa te zaveze Komisiji ne morejo odvzeti njene pristojnosti, saj se je ta preverila že v prvi fazi postopka. Iz tega izhaja, da je treba pristojnost Komisije za odločanje o koncentraciji za celotno trajanje postopka ugotoviti na določen datum, ki mora biti nujno tesno povezan s prigravitvijo.

Obdavčitev

Na tem področju je treba omeniti tri zadeve v zvezi z davkom na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV).

²¹ Uredba Sveta (EGS) št. 4064/89 z dne 21. decembra 1989 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 395, str. 1), kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 1310/97 z dne 30. junija 1997 (UL L 180, str. 1).

V združenih zadevah *T-Mobile Austria in drugi* (sodba z dne 26. junija 2007, [C-284/04](#)) ter *Hutchison 3G in drugi* (sodba z dne 26. junija 2007, [C-369/04](#)) je Sodišče določilo področje uporabe pojma gospodarske dejavnosti v smislu člena 4(2) Šeste direktive 77/388²². Ti zadevi sta se nanašali na dodeljevanje z dražbo pravic, kot so pravice uporabe frekvenc elektromagnetnega spektra, s strani nacionalnega regulativnega organa, odgovornega za dodelitev frekvenc, zato da bi se javnosti zagotovile mobilne komunikacijske storitve. Sodišče je menilo, da je treba dodeljevanje takih dovoljenj šteti za nujen prvi pogoj za dostop gospodarskih subjektov do trga mobilnih telekomunikacij, in ne za udeležbo pristojnih nacionalnih organov na navedenem trgu. Zgolj subjekti, imetniki dodeljenih pravic, namreč z delovanjem na obravnavanem trgu izkoriščajo zadevno premoženje z namenom trajnega doseganja dohodka, kar pa ne velja za pristojne organe. Dejstvo, da je za izdajo zadevnih dovoljenj treba plačati dajatve, ne spremeni tega razlogovanja. Izdajanje takih dovoljenj zato ni gospodarska dejavnost v smislu zgoraj navedenega člena 4(2) in torej ne spada na področje uporabe Šeste direktive 77/388.

V zadevi *Planzer Luxembourg* (sodba z dne 28. junija 2007, [C-73/06](#)) je Sodišče obravnavalo pogoje in postopke vračila DDV, kot jih določata Osmo direktiva 79/1072²³ in Trinajsta direktiva 86/560²⁴. Podlaga za to zadevo je bila odločba davčnega organa države članice, s katero je bilo davčnemu zavezancu s sedežem v drugi državi članici zavrnjeno vračilo DDV, ki ga je v prvi državi članici plačal pri nakupu blaga za svoje obdavčljive transakcije, z obrazložitvijo, da obstajajo dvomi o kraju dejanskega poslovanja zadevnega zavezanca – v državi članici njegovega sedeža ali pri njegovi matični družbi s sedežem zunaj ozemlja Skupnosti – in to kljub predložitvi potrdila organa države članice, v kateri ima ta zavezanec sedež, da je zavezan za DDV v tej državi. Sodišče je najprej navedlo, da potrdilo, skladno z obrazcem iz priloge B k Osmi direktivi, načeloma omogoča domnevo, da zadevna oseba ni le davčni zavezanec za DDV v državi članici, ki potrdilo izda, ampak da ima v taki ali drugačni obliki v tej državi sedež, kar načeloma glede dejanskega stanja in prava veže organe države članice, pri katerih se zahteva vračilo davka. Vseeno pa se ob dvomu glede gospodarske stvarnosti sedeža, katerega naslov je naveden v tem potrdilu, zadevni organ o tej stvarnosti lahko prepriča tako, da uporabi upravne ukrepe, ki jih v ta namen določa ureditev Skupnosti, in če je treba, zavrne vračilo, ki ga je zahteval davčni zavezanec, brez poseganja v pravico do tožbe, ki jo ima slednji. Sodišče je nato pojasnilo, da se pojem sedeža gospodarske dejavnosti v smislu člena 1, točka 1, Trinajste direktive nanaša na kraj, kjer se sprejemajo najpomembnejše odločitve glede splošnega vodenja te družbe ali kjer se izvajajo naloge glavne uprave te družbe. Pri določitvi tega kraja je treba upoštevati veliko dejavnikov, in sicer najprej statutarni sedež, kraj glavne uprave, kraj sestanka vodilnih v družbi in kraj sprejemanja splošne politike te družbe, ki je po navadi isti kraj. Preostala dejstva, kot so prebivališče vodilnih, kraj sklicevanja skupščin, upravnih in računovodskih dokumentov in glavni potek finančnih dejavnosti, med

²² Šesta direktiva Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero (UL L 145, str. 1).

²³ Osmo direktivo Sveta 79/1072/EGS z dne 6. decembra 1979 o usklajevanju zakonodaje držav članic glede prometnih davkov – Postopki vračila davka na dodano vrednost davčnim zavezancem, ki nimajo stalnega prebivališča ali sedeža na ozemlju države (UL L 331, str. 11).

²⁴ Trinajsta direktiva Sveta 86/560/EGS z dne 17. novembra 1986 o usklajevanju zakonodaje držav članic glede prometnih davkov – Postopki vračila davka na dodano vrednost davčnim zavezancem, ki nimajo stalnega prebivališča ali sedeža na ozemlju Skupnosti (UL L 326, str. 40).

drugim bančnih, se tudi lahko upoštevajo. Tako se navidezne ustanovitve, kot je družba „poštni nabiralnik“ ali „kulisa“, ne morejo opredeliti kot sedež gospodarske dejavnosti v smislu člena 1, točka 1, Trinajste direktive.

Približevanje zakonodaj in enotnost zakonodaj

Na tem področju je tako kot v preteklosti nastalo veliko sodne prakse in nekaj zadev zahteva posebno pozornost.

V zadevi *AGM-COS.MET* (sodba z dne 17. aprila 2007, [C-470/03](#)) je Sodišče odločalo o vprašanju, ali je mogoče šteti, da je za ravnanje uradnika, ki je v javni izjavi razkril krhkost dvigal za servisiranje vozil, odgovorna država. Sodišče je presodilo, da je država odgovorna za izjave uradnika, ki zaradi oblike in okoliščin pri naslovniki ustvarjajo vtis, da gre za uradna stališča države in ne za osebno mnenje uradnika. Odločilni dejavnik je, ali lahko v danih okoliščinah naslovniki teh izjav razumno predpostavljajo, da gre za stališča, ki jih uradnik zavzame v okviru svoje funkcije. Povedano natančneje, izjave uradnika, da stroj, ki je certificiran za skladnega z Direktivo 98/37/ES²⁵, ne ustreza standardom, ki se nanj nanašajo, in da je nevaren, lahko vsaj posredno in potencialno ovirajo dajanje teh strojev v promet in jih ni mogoče upravičiti niti s ciljem varovanja zdravja niti s svobodo izražanja uradnika. Člen 4(1) Direktive 98/37 je treba namreč razlagati tako, da v obravnavanem primeru po eni strani posameznikom daje pravice in po drugi strani državam članicam ne dopušča nobene diskrecijske pravice, kar zadeva stroje, ki so skladni s to direktivo ali se štejejo za take. Nespoštovanje te določbe, ki je posledica izjav uradnika države članice, če jih lahko pripišemo tej državi, pa pomeni dovolj resno kršitev prava Skupnosti, da povzroči odgovornost te države.

V zadevi *Ordre des barreaux francophones in germanophone in drugi* (sodba z dne 26. junija 2007, [C-305/05](#)) je bilo postavljeno vprašanje, ali je z obveznostjo obveščanja in sodelovanja z organi, pristojnimi za boj proti pranju denarja, ki je s členom 6(1) Direktive 91/308²⁶ naložena odvetnikom, kadar so vključeni v finančne ali poslovne transakcije, ki nimajo zveze s sodnim postopkom, kršena pravica do poštenega sojenja.

Sodišče je presodilo, da v tem primeru ni bila kršena pravica do poštenega sojenja, in je najprej spomnilo na to, da se obveznost obveščanja in sodelovanja za odvetnike uporablja zgolj takrat, ko strankam pomagajo pri pripravi ali izvedbi določenih transakcij, zlasti finančnih in nepremičninskih, ali ko delujejo v imenu in za račun svoje stranke pri kakršni koli finančni ali nepremičninski transakciji. Po splošnem pravilu te dejavnosti spadajo v kontekst, ki nima zveze s sodnim postopkom, in zato ne spadajo na področje pravice do poštenega sojenja.

Takrat ko se za odvetnikovo pomoč zaprosi zaradi izvedbe obrambe ali zastopanja pred sodišči ali zaradi svetovanja o sprožitvi sodnega postopka ali njegovi izogitvi, je odvetnik

²⁵ Direktiva 98/37/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o približevanju zakonov držav članic o strojih (UL L 207, str. 1).

²⁶ Direktiva Sveta z dne 10. junija 1991 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja (91/308/EGS) (UL L 166, str. 77).

opuščen obveznosti obveščanja in sodelovanja in v tem pogledu ni pomembno, ali so bili podatki prejeti ali pridobljeni pred postopkom, med njim ali po njem. Taka oprostitev ohranja pravico stranke do poštenega sojenja.

V zadevi *Land Oberösterreich proti Komisiji* (sodba z dne 13. septembra 2007, [C-439/05 P](#) in [C-454/05 P](#)) je Komisija Evropskih skupnosti zavrnila predlog za odobritev izjeme od usklajevalnih ukrepov, ki ga je Republika Avstrija vložila na podlagi člena 95(5) ES in se je nanašal na zakonski osnutek, katerega predmet je bila pridobitev odobritve odstopanja od določb Direktive 2001/18²⁷ in prepoved gensko spremenjenih organizmov v deželi Zgornja Avstrija. Potem ko je Sodišče prve stopnje zavrnilo predlog za razglasitev ničnosti sporne odločbe Komisije, sta pritožnici v utemeljitev pritožbe navedli nespoštovanje načela kontradiktornosti in kršitev člena 95(5) ES. Sodišče je presodilo, da ob upoštevanju posebnosti postopka iz odstavka 5 člena 95 ES podobnosti tega postopka s tistim iz odstavka 4 tega člena ter skupnega cilja teh dveh odstavkov, ki je državam članicam omogočiti, da se jim odobri odstop od usklajevalnih ukrepov, Komisija pred sprejetjem odločitve na podlagi člena 95(5) ES ni dolžna spoštovati načela kontradiktornosti.

Iz tega člena namreč ne izhaja, da bi Komisija državi članici prijaviteljici morala dati možnost opredeliti se pred sprejetjem odločitve o odobritvi ali zavrnitvi zadevnih nacionalnih določb. Zakonodajalec Skupnosti je v členu 95 ES predvidel zgolj pogoje, ki jih je treba izpolniti za pridobitev odločbe Komisije, roke, v katerih mora slednja sprejeti odločbo o odobritvi ali zavrnitvi, ter morebitna podaljšanja roka.

Dalje, postopka ne začne institucija Skupnosti ali nacionalna institucija, temveč država članica, odločitev Komisije pa je zgolj odgovor na to pobudo. S predlogom ima država članica vse možnosti, da se opredeli do nacionalnih določb, ki jih želi uvesti, kot izrecno izhaja iz navedenega člena 95(5) ES, ki zavezuje državo članico, da navede razloge, ki njen predlog upravičujejo.

Sodišče je tudi pojasnilo, da mora uvedba nacionalnih določb, ki odstopajo od usklajevalnega ukrepa, temeljiti na novih znanstvenih spoznanjih o varstvu okolja ali delovnega okolja zaradi problema, ki je značilen za to državo članico in je posledica sprejetja usklajevalnega ukrepa, in da mora biti Komisija uradno obveščena tako o načrtovanih določbah kot tudi o razlogih za njihovo uvedbo.

V zadevi *Rampion in Godard* (sodba z dne 4. oktobra 2007, [C-429/05](#)), ki se nanaša na varstvo potrošnikov na področju potrošniških kreditov in na pravico potrošnika, da uveljavlja pravice proti kreditodajalcu, je Sodišče presodilo, da se Direktiva 87/102²⁸ uporablja tako za kredit, namenjen financiranju enega samega pravnega posla, kot tudi za odprtje kredita, ki potrošniku omogoča večkratno uporabo kredita. Sodišče je tudi odločilo, da je treba člena 11 in 14 te direktive razlagati tako, da nasprotujeta temu, da bi za pravico potrošnika, da proti kreditodajalcu uveljavlja pravice iz člena 11(2) te direktive, veljal pogoj,

²⁷ Direktiva 2001/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. marca 2001 o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje in razveljavitvi Direktive Sveta 90/220/EGS – Izjava Komisije (UL L 106, str. 1).

²⁸ Direktiva Sveta z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti (87/102/EGS) (UL L 42, str. 48).

da je v predhodni kreditni ponudbi omenjeno financirano blago ali storitve. Tega člena, ki določa, da države članice določijo, koliko in pod kakšnimi pogoji se pravice nasproti kreditodajalcu lahko uveljavljajo, namreč ni mogoče razlagati tako, da državam članicam dovoljuje, da za pravico potrošnika do uveljavljanja pravic določijo dodatne pogoje poleg tistih, ki so v tem členu že taksativno naštetih. To razlago potrjuje člen 14 te direktive, ki nasprotuje zlasti temu, da bi nacionalna zakonodaja omogočila kreditodajalcu, da se izogne potrošnikovemu uveljavljanju pravic na podlagi navedenega člena 11, zgolj zato, ker ni omenjeno financirano blago ali storitve.

V zadevi *Schutzverband der Spirituosen-Industrie* (sodba z dne 4. oktobra 2007, [C-457/05](#)) je Sodišče spomnilo na to, da ob upoštevanju splošnega pomena in namena Direktive 75/106²⁹ ter načela prostega pretoka blaga, zagotovljenega s členom 28 ES, člen 28 ES nasprotuje temu, da bi država članica prepovedala trženje predpakiranega proizvoda z nazivno prostornino 0,071 litra, ki ni v okviru stopenj Skupnosti, se pa zakonito proizvaja in trži v drugi državi članici, razen če se izkaže, da je taka prepoved upravičena z nujno zahtevo, ki se brez razlikovanja uporablja tako za nacionalne kot za uvožene proizvode in je potrebna za izpolnitev zadevne zahteve in sorazmerna z zastavljenim ciljem, ter da se tega cilja ne da doseči z ukrepi, ki manj omejujejo trgovino znotraj Skupnosti.

Več direktiv s področja oddaje javnih naročil je tudi tokrat povečalo število sporov.

V zadevi *Asociación Nacional de Empresas Forestales* (sodba z dne 19. aprila 2007, [C-295/05](#)) se je postavilo vprašanje, ali lahko država članica javnemu podjetju dodeli pravno ureditev, ki mu dovoljuje opravljanje dejavnosti, ne da bi ga pri tem zavezovale direktive 92/50³⁰, 93/36³¹ in 93/37³² o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil. Zadevno javno podjetje ima poseben položaj, ki mu kot tehnični službi uprave omogoča opravljanje veliko dejavnosti na podlagi neposrednega naročila uprave brez sodelovanja na razpisih, ki jih določa zakon, in nima svobode niti glede posledic naročila, ki ga je dal pristojni organ, niti glede cen za svoje storitve. Sodišče je presodilo, da navedene direktive ne nasprotujejo pravni ureditvi, kot jo uživa to javno podjetje, ki deluje kot sredstvo in tehnična služba različnih javnih organov, ki mu omogoča opravljanje dejavnosti, ne da bi ga pri tem zavezovale ureditve, ki je določena v teh direktivah, tako da na eni strani zadevni javni organi nad tem podjetjem izvajajo nadzor, ki je podoben tistemu, ki ga izvajajo nad svojimi službami, in na drugi strani tako podjetje večino svojih dejavnosti opravlja s temi organi.

V zadevi *Komisija proti Nemčiji* (sodba z dne 18. julija 2007, [C-503/04](#)) v zvezi s pogodbo o odvozu odpadkov, ki jo je sklenilo mesto Brunswick brez javnega naročila na ravni Skupnosti, potem ko Zvezna republika Nemčija ni izvršila sodbe o ugotovitvi te neizpolnitve

²⁹ Direktiva Sveta z dne 19. decembra 1974 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s pripravo določenih predpakiranih tekočin glede na prostornino (75/106/EGS) (UL L 42, str. 1).

³⁰ Direktiva Sveta 92/50/EGS z dne 18. junija 1992 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev (UL L 209, str. 1).

³¹ Direktiva Sveta 93/36/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov oddaje javnih naročil blaga (UL L 199, str. 1).

³² Direktiva Sveta 93/37/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil za gradnje (UL L 199, str. 54).

obveznosti na podlagi člena 226 ES, je Sodišče presodilo, da čeprav lahko države članice na podlagi določbe člena 2(6), drugi pododstavek, Direktive 89/665³³ ohranijo učinke pogodb, sklenjenih ob kršitvi direktiv s področja oddaje javnih naročil, in s tem ščitijo legitimna pričakovanja pogodbene stranke, posledica te določbe ne more biti taka – ne da bi omejila obseg določb Pogodbe glede vzpostavitve notranjega trga – da se ravnanje naročnika do tretjih po sklenitvi teh pogodb šteje za skladno s pravom Skupnosti. Poleg tega se ta določba nanaša, kot izhaja iz njenega besedila, na nadomestilo za škodo, ki jo je utrpela določena oseba zaradi kršitve naročnika, in se zaradi njene posebnosti ne sme razumeti, kot da ureja tudi odnose med državo članico in Skupnostjo, na kar se nanašata člena 226 ES in 228 ES. Tudi če se pogodbeni stranka pri odpovedi pogodbe, sklenjene ob kršitvi Direktive 92/50, v razmerju do naročnika sklicuje na načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj, načelo *pacta sunt servanda* ter temeljno pravico do lastnine, se država članica na ta načela in to pravico v nobenem primeru ne more sklicevati, zato da bi upravičila neizvršitev sodbe, s katero je ugotovljena neizpolnitev obveznosti na podlagi člena 226 ES, in se tako izogniti svoji dolžnosti na podlagi prava Skupnosti.

V zadevi *Bayerischer Rundfunk in drugi* (sodba z dne 13. decembra 2007, [C-337/06](#)) je Sodišče obravnavalo vprašanje, ali so nemški javni izdajatelji programov naročniki za namen uporabe Skupnostnih pravil na področju uporabe javnih naročil. Na podlagi člena 1 Direktive 92/50 šteje za naročnika med drugim organizacija javnega prava, ki jo večinoma financira država. Sodišče je presodilo, da „je večinsko financiranje državno“, ko se dejavnosti javnih izdajateljev programov financirajo večinoma z naročnino imetnikom radijskega ali televizijskega sprejemnika, ki je določena, izračunana in pobrana v skladu z javnimi pooblastili. V primeru financiranja dejavnosti zgoraj navedenih javnih izdajateljev programov, na zgoraj predstavljen način, pogoj „državnega financiranja“ ne zahteva neposrednega vpliva države ali drugih javnih organov na oddajo naročila javnih izdajateljev programov na področju storitev čistilnih servisov. Sodišče pojasnjuje, da so samo javna naročila v zvezi s storitvami iz člena 1 navedene direktive, torej javna naročila storitev v zvezi z značilno nalogo izdajateljev programov, to je ustvarjanje in izvedba programov, izključena s področja uporabe navedene direktive. Nasprotno pa za javna naročila storitev, ki niso povezane z dejavnostjo izvrševanja značilne naloge javne službe javnih izdajateljev programov, veljajo vsa pravila Skupnosti.

Znamke

Na tem področju je Sodišče obravnavalo uredbo, s katero je bila uvedena znamka Skupnosti³⁴, in direktivo o približevanju nacionalnih zakonodaj.³⁵

V sodbi v zadevi *UUNT proti Kaul* (sodba z dne 13. marca 2007, [C-29/05 P](#), ZOdl., str. I-2213) so opredeljeni pogoji za upoštevanje novih dejstev in dokazov, ki so bili predloženi v

³³ Direktiva Sveta z dne 21. decembra 1989 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o uporabi revizijskih postopkov oddaje javnih naročil za preskrbo in javnih naročil za gradnje (89/665/EGS) (UL L 395, str. 33).

³⁴ Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL L 11, str. 1).

³⁵ Prva Direktiva Sveta z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (89/104/EGS) (UL L 40, str. 1).

utemeljitev pritožbe v okviru postopka z ugovorom. Sodišče je presodilo, da ima odbor za pritožbe Urada za usklajevanje na notranjem trgu, če svojo odločitev obrazloži, diskrecijsko pravico pri odločanju, ali bo pri odločitvi, ki jo mora sprejeti, upošteval dejstva in dokaze, ki jih je stranka, ki ugovarja, prvič predložila s pritožbo, tako da na eni strani ta odbor ni nujno dolžan upoštevati takih dejstev in dokazov ter na drugi strani upoštevanje navedenih dejstev in dokazov ne more biti izključeno po uradni dolžnosti. Člena 59 Uredbe št. 40/94, ki opredeljuje pogoje vložitve pritožbe pri odboru za pritožbe, torej ni mogoče razlagati, kot da daje vlagatelju take pritožbe nov rok za predložitev dejstev in dokazov v podporo njegovemu ugovoru.

V zadevi *Dyson* (sodba z dne 25. januarja 2007, [C-321/03](#), ZOdl., str. I-687) je Sodišče o vprašanju, kateri znaki lahko sestavljajo znamko, presodilo, da predmet zahteve za registracijo znamk, ki se nanaša na vse oblike brezbarvne zbiralne posode ali komore za zbiranje, ki si jih je mogoče zamisliti, ki je del zunanje površine sesalnika, ni „znak“ v smislu člena 2 Direktive 89/104 in zato ne more biti znamka v smislu te določbe. Predmet take zahteve, ki je dejansko zgolj lastnina nad zadevnim proizvodom, se namreč razteza na več različnih oblikovnih značilnosti in zato ni določen. Glede na izključnost, na kateri temelji pravo znamk, bi zato imetnik znamke s takim nedoločenim predmetom, v nasprotju s ciljem, ki ga zasleduje člen 2 Direktive, pridobil neupravičeno konkurenčno prednost, saj bi lahko upravičeno oviral možnost svojih konkurentov, da bi ponujali sesalnike, ki imajo na zunanji površini prozorno zbiralno posodo, kakršne koli oblike.

V zadevi *Adam Opel* (sodba z dne 25. januarja 2007, [C-48/05](#), ZOdl., str. I-1017) je Sodišče spomnilo na to, da na podlagi člena 5(1) Prve direktive 89/104/EGS registrirana znamka podeljuje imetniku izključne pravice, da tretjim osebam prepove brez njegovega dovoljenja v gospodarskem prometu uporabiti kateri koli znak, ki je enak znamki, za enako blago ali storitve, za katere je registrirana znamka. To imetniku znamke omogoči zavarovanje posebnih interesov, ki jih ima kot imetnik znamke, in sicer da se zagotovi uresničitev naloge znamke, predvsem da potrošnikom zagotavlja podatek o izvoru blaga. Zato je lahko to – da tretji brez dovoljenja imetnika znamke, v tem primeru Opel, na pomanjšane modele vozil te znamke zaradi doslednega posnemanja teh vozil namesti znak, enak tej znamki, in da se ti pomanjšani modeli prodajajo – prepovedano samo, če vpliva ali bi lahko vplivalo na naloge znamke kot znamke, registrirane za igrače. Glede posledic dejstva, da je na eni strani logotip Opel registriran tudi za motorna vozila in da ima na drugi strani znamka v Nemčiji ugled za to vrsto proizvodov, je Sodišče tudi poudarilo, da imetnik znamke lahko prepove uporabo, ki brez upravičenega razloga izkorišča razlikovalni učinek ali ugled te znamke kot znamke, registrirane za motorna vozila, ali jima škoduje.

Podobna odločitev je bila sprejeta v zadevi *Céline* (sodba z dne 11. septembra 2007, [C-17/06](#)) v zvezi z uporabo imena družbe, trgovskega imena ali imena trgovine, ki je enako prejšnji znamki, v okviru trženja enakih proizvodov, za katere je bila znamka registrirana. Sodišče je dodalo, da na podlagi člena 6(1)(a) te direktive znamka ne daje imetniku pravice prepovedati tretji osebi uporabo v gospodarskem prometu lastnega imena in naslova, če ju uporablja v skladu z dobrimi poslovnimi običaji.

V zadevi *Häupl* (sodba z dne 14. junija 2007, [C-246/05](#)) je moralo Sodišče razlagati člena 10(1) in 12(1) Prve direktive 89/104. Na vprašanje, kdaj se šteje, da je postopek registracije znamke končan, ker to opredeljuje začetek uporabe znamke, je Sodišče presodilo, da v

navedeni direktivi ni nedvoumno določen začetek trajanja varstva in da besedilo omogoča prilagoditev navedenega roka posebnostim nacionalnih postopkov. Zato mora dan končanja postopka registracije znamke v smislu člena 10(1) Direktive določiti vsaka država članica ob upoštevanju veljavnih procesnih pravil s področja registracije znamke, ki veljajo v tej državi. Povedano natančneje, ta določba opredeljuje začetek petletnega obdobja, v katerem je treba znamko začeti resno uporabljati, razen če obstajajo upravičeni razlogi za neuporabo. Zato je Sodišče presodilo, da se na podlagi člena 12(1) Direktive za „upravičene razloge za neuporabo“ znamke štejejo ovire, ki imajo neposredno zvezo s to znamko in onemogočijo njeno uporabo oziroma je zaradi njih njena uporaba nerazumna ter so neodvisne od volje imetnika omenjene znamke. Naloga predložitvenega sodišča je v posameznem primeru presoditi upošteveno dejansko stanje v postopku v glavni stvari glede na ta navodila in ugotoviti, ali bi postala uporaba navedene znamke neprimerna.

Ekonomska in monetarna politika

V zadevi *Estager* (sodba z dne 18. januarja 2007, [C-359/05](#), ZOdl., str. I-581) je Sodišče presodilo, da uredbi št. 1103/97 in 974/98 o uvedbi eura³⁶ nasprotujeta nacionalnim predpisom, ki določajo povečanje zneska davka ob preračunavanju v eure, razen če je tako povečanje skladno z zahtevami pravne varnosti in preglednosti, kar omogoča varovanje zaupanja gospodarskih subjektov v uvedbo eura. To pomeni, da morajo zadevni pravni akti omogočiti jasno razlikovanje med odločitvijo organov države članice o povečanju zneska davka in preračunavanjem tega zneska v eure.

Socialna politika

Med sodbami Sodišča na področju socialne politike je treba omeniti nekaj zadev v zvezi z izvajanjem načela enakega obravnavanja ter v zvezi s pravicami delavcev in njihovim varstvom.

Glede prava Skupnosti, s katerimi je urejeno enako obravnavanje moških in žensk na področju zaposlovanja in delovnih pogojev, je Sodišče najprej natančneje opredelilo pravni položaj nosečih delavk, in sicer v okviru vprašanj za predhodno odločanje v zvezi z razlago določb direktiv 76/207/EGS³⁷ in 92/85/EGS³⁸. Tako je Sodišče v sodbi v zadevi *Kiiski* (sodba z dne 20. septembra 2007, [C-116/06](#)) navedlo, da določbe Skupnosti nasprotujejo nacionalnim določbam, ki urejajo dopust za nego in varstvo otroka ter noseči delavki – ker ne upoštevajo sprememb zanjo, ki so posledica nosečnosti v omejenem obdobju vsaj štirinajst tednov pred porodom in po njem, in ker jo tako prikrajšajo za pravice, ki se

³⁶ Uredba Sveta (ES) št. 1103/97 z dne 17. junija 1997 o nekaterih določbah v zvezi z uvajanjem eura (UL L 162, str. 1). Uredba Sveta (ES) št. 974/98 z dne 3. maja 1998 o uvedbi eura (UL L 139, str. 1).

³⁷ Direktiva Sveta z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev (76/207/EGS) (UL L 39, str. 40).

³⁸ Direktiva Sveta 92/85/EGS z dne 19. oktobra 1992 o uvedbi ukrepov za spodbujanje izboljšav na področju varnosti in zdravja pri delu nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile ali dojijo (UL L 348, str. 1).

navezujejo na porodniški dopust – ne omogočajo ugoditve njenemu zahtevku za spremembo obdobja dopusta za nego in varstvo otroka, ko uveljavlja svoje pravice do porodniškega dopusta. V sodbi *Paquay* (sodba z dne 11. oktobra 2007, C-460/06) je Sodišče tudi navedlo, da Direktiva 92/85/EGS prepoveduje vročitev odločbe o odpustu zaradi nosečnosti in/ali rojstva otroka med obdobjem varstva iz njenega člena 10(1) in tudi izvrševanje pripravljanih dejanj za tako odločbo pred potekom tega obdobja. Na podlagi ugotovitve, da je taka odločba v nasprotju s členoma 2(1) in 5(1) Direktive 76/207/EGS – ne glede na trenutek njene vročitve in čeprav je vročena po koncu predvidenega obdobja varstva – in tudi v nasprotju s členom 10 Direktive 92/85/EGS, je Sodišče sklepalo, da mora biti ukrep, ki ga na podlagi člena 6 Direktive 76/207/EGS izbere država članica za sankcioniranje kršitve teh določb, vsaj enakovreden tistemu, ki ga določa nacionalno pravo na podlagi členov 10 in 12 Direktive 92/85/EGS.

Sodišče je svojo sodno prakso v zvezi z enakim obravnavanjem moških in žensk razširilo tudi na področju pokojninskega sistema. V zvezi s pokojninami Skupnosti je Sodišče med drugim presodilo, da pomeni uporaba faktorjev, ki se razlikujejo glede na spol, za izračun pokojninske dobe ob prenosu pravic do pokojnine – ki jih je uradnik pridobil na podlagi opravljanja poklicne dejavnosti pred zaposlitvijo v Skupnostih – v sistem Skupnosti diskriminacijo glede na spol, ki jo ne upravičuje potreba po zagotavljanju dobrega upravljanja pokojninskega sistema (sodba z dne 11. septembra 2007 v zadevi *Lindorfer proti Svetu*, C-227/04 P). Glede enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti je Sodišče ugotovilo, da Direktiva 79/7/EGS³⁹ ne nasprotuje sprejetju nacionalne ureditve, ki prvotno diskriminiranim osebam določenega spola za celotno obdobje njihove pokojnine omogoča upravičenost do sistema pokojninskega zavarovanja, ki se uporablja za osebe drugega spola, in sicer s plačilom poravnalnih prispevkov, ki pomenijo razliko med plačanimi prispevki oseb, ki so bile prvotno diskriminirane v obdobju, med katerim je diskriminacija trajala, in višjimi prispevki, ki jih je v istem obdobju plačala druga skupina oseb, zvišanimi za obresti za izravnavo zmanjšanja vrednosti denarja. Vendar pa se plačilo poravnalnih prispevkov ne sme zvišati za druge obresti, kot so obresti za izravnavo zmanjšanja vrednosti denarja. Poleg tega ni mogoče zahtevati, da se tako plačilo opravi v enkratnem znesku, če tak pogoj praktično onemogoči ali prekomerno oteži zadevno poravnavo (sodba z dne 21. junija 2007 v zadevi *Jonkman*, od C-231/06 do C-233/06). Sodišče je spomnilo tudi na to, da so nacionalni organi takrat, ko je s sodbo na podlagi vprašanja za predhodno odločanje ugotovljena nezdružljivost nacionalne zakonodaje s pravom Skupnosti, dolžni sprejeti ukrepe, s katerimi se zavaruje spoštovanje prava Skupnosti, in med drugim poskrbeti za čim hitrejšo uskladitev nacionalnega prava s pravom Skupnosti in da se posameznikom omogoči poln učinek pravic, ki jih imajo na podlagi prava Skupnosti. Če se odkrije diskriminacija, ki je v nasprotju s pravom Skupnosti, mora nacionalno sodišče, dokler niso sprejeti ukrepi za ponovno vzpostavitev enakega obravnavanja, odpraviti vsako diskriminacijsko nacionalno določbo, ne da bi morale zahtevati ali čakati, da zakonodajalec to predhodno odstrani, in za člane manj ugodno obravnavane skupine uporabiti enako ureditev, kot je ta, do katere so upravičene osebe iz druge skupine.

³⁹ Direktiva Sveta 79/7/EGS z dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (UL L 6, str. 24).

Poleg tega je načelo enakega plačila za delavce in delavke predmet sodbe (sodba z dne 6. decembra 2007 v zadevi *Voß*, C-300/06), v kateri je Sodišče razlagalo člen 141 ES tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi glede plačila za uslužbence, v skladu s katero so po eni strani nadure – ki jih opravijo uslužbenci, zaposleni s polnim delovnim časom, in uslužbenci, zaposleni s krajšim delovnim časom – opredeljene kot ure, ki jih opravijo zunaj svojega individualnega delovnega časa, po drugi strani pa se te ure izplačujejo po nižji postavki, kot je urna postavka, ki se uporablja za ure, opravljene v mejah individualnega delovnega časa, tako da so uslužbenci – zaposleni s krajšim delovnim časom, glede opravljenih ur, ki presegajo njihov individualni delovni čas, ne presegajo pa števila ur, ki jih v okviru svojega delovnega časa opravi uslužbenec, zaposlen s polnim delovnim časom – plačani slabše od uslužbencev, zaposlenih s polnim delovnim časom, in sicer če je s to ureditvijo prizadet veliko višji odstotek delavk kot delavcev in če različnega obravnavanja ne upravičujejo objektivni in z diskriminacijo na podlagi spola nepovezani dejavniki.

Enako obravnavanje na področju zaposlovanja in dela, tokrat z vidika prepovedi diskriminacije zaradi starosti, je bilo predmet sodbe v zadevi *Palacios de la Villa* (sodba z dne 16. oktobra 2007, C-411/05), v kateri je Sodišče obravnavalo vprašanje, ali je z Direktivo 2000/78/ES⁴⁰ združljiva španska ureditev, na podlagi katere so veljavne klavzule o obvezni upokojitvi v kolektivnih pogodbah, ki določajo prenehanje delovnega razmerja, ko delavec dopolni upokojitveno starost, ki je po tej ureditvi 65 let, in izpolnjuje druge pogoje za starostno pokojnino iz prispevkov. Sodišče je ugotovilo, da prepoved diskriminacije zaradi starosti, ki je določena v navedeni direktivi, ne nasprotuje taki nacionalni določbi, če je objektivno in razumno utemeljena z legitimnim ciljem v zvezi z zaposlovalno politiko in delovnim trgom in če načini uresničevanja tega cilja niso nerazumni in nepotrebni. Sodišče je najprej ugotovilo, da je treba načeloma šteti, da cilj v splošnem interesu – da se uredi trg zaposlovanja zlasti zaradi zmanjšanja brezposelnosti in spodbujanja zaposlenosti – v okviru nacionalnega prava upravičuje različno obravnavanje zaradi starosti, nato pa je razsodilo, da je ukrep ustrezen in potreben, ker je upoštevalo okoliščino, da so zadevne osebe upravičene do pokojnine, in možnost socialnih partnerjev, da se s kolektivnimi pogodbami, in torej prožno, odločijo za uporabo mehanizma obvezne upokojitve.

Na podlagi vprašanja za predhodno odločanje španskega sodišča v zvezi dodatkom za delovno dobo pa je Sodišče presodilo, da je lahko pojem „pogoji zaposlitve“ iz določbe 4(1) Okvirnega sporazuma o delu za določen čas⁴¹ – katere določbe se tako kot določbe Direktive 1999/70/ES⁴², katere priloga je ta okvirni sporazum, uporabljajo tudi za pogodbe o zaposlitvi in delovna razmerja za določen čas, sklenjena med upravami in drugimi subjekti javnega sektorja – pravna podlaga za zahtevek, ki se nanaša na dodelitev dodatka za delovno dobo delavcu, zaposlenemu za določen čas, to je dodatka za delovno dobo, ki ga nacionalno pravo določa samo za delavce, zaposlene za nedoločen čas (sodba z dne 13. septembra 2007 v zadevi *Del Cerro Alonso*, C-307/05). Poleg tega je Sodišče navedlo, da ta

⁴⁰ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, str. 16).

⁴¹ Okvirni sporazum o delu za določen čas, sklenjen 18. marca 1999, ki je priloga k Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL L 175, str. 43).

⁴² Direktiva Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL L 175, str. 43).

določba nasprotuje uvedbi različnega obravnavanja delavcev, zaposlenih za določen čas, in delavcev, zaposlenih za nedoločen čas, ki bi bilo upravičeno, le če bi bilo določeno z zakonsko ali drugo določbo države članice ali s kolektivno pogodbo, sklenjeno med sindikati zaposlenih in zadevnim delodajalcem.

Obseg nekaterih določb Skupnosti v zvezi s pravicami delavcev in njihovim varstvom je Sodišče opredelilo na podlagi različnih vprašanj za predhodno odločanje. Tako je Sodišče v sodbi v zadevi *Jouini in drugi* (sodba z dne 13. septembra 2007, [C-458/05](#)) opredelilo pojem prenosa podjetij, ki je posledica pogodbenega prenosa v smislu Direktive 2001/23/ES⁴³, in je rzsodilo, da se slednja nanaša na primer, ko je na eni strani del upravnega osebja in del začasnih delavcev premeščen v drugo podjetje za začasno zaposlovanje, da bi tam opravljali iste dejavnosti za iste stranke, in ko na drugi strani dejavniki, na katere vpliva prenos gospodarske enote, sami zase zadostujejo za opravljanje storitev, ki so značilne za zadevno gospodarsko dejavnost, ne da bi bilo treba uporabiti druga pomembna produkcijska sredstva ali druge dele podjetja, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče. V sodbi v zadevi *Robins in drugi* (sodba z dne 25. januarja 2007, [C-278/05](#), ZOdl., str. I-1053) je Sodišče pojasnilo različna vprašanja v zvezi z varstvom delavcev ob plačilni nesposobnosti delodajalca, ki jih je v predlogu za predhodno odločanje postavilo sodišče Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska. Ob upoštevanju široke diskrecijske pravice, ki jo imajo na tem področju države članice, je Sodišče glede člena 8 Direktive 80/987/EGS⁴⁴ presodilo, da ob plačilni nesposobnosti delodajalca in nezadostnih sredstvih dodatnega pokojninskega podjetniškega ali medpodjetniškega zavarovanja financiranja priznanih pravic starostne pokojnine ni dolžna obvezno zagotoviti sama država članica in niti ni potrebno, da je to financiranje popolno. Sodišče je spomnilo tudi na to, da je ob nepravilnem prenosu take določbe Skupnosti odgovornost zadevne države članice odvisna od ugotovitve očitne in hude kršitve diskrecijske pravice s strani države članice.

Okolje

V zadevi *Komisija proti Finski* (sodba z dne 14. junija 2007, [C-342/05](#)) je moralo Sodišče preučiti, ali Republika Finska, tako kot je trdila Komisija, z dovolitvijo lova na volkove ni izpolnila obveznosti iz Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.⁴⁵ Na podlagi člena 12(1) te direktive in njene priloge IV(a) so namreč volkovi živalska vrsta, ki jo je treba strogo varovati. Vendar pa člen 16 te direktive določa sistem odstopanja od teh prepovedi. Na podlagi nacionalnih določb, s katerimi je bila ta direktiva prenesena, so finski organi vsako leto na podlagi odstopanja izdajali dovoljenja za lov na volkove. Sodišče je najprej spomnilo na to, da je, tudi če so veljavni nacionalni predpisi združljivi s pravom Skupnosti, lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso neizpolnitev obveznosti iz naslova člena 226 ES posledica obstoja

⁴³ Direktiva Sveta 2001/23/ES z dne 12. marca 2001 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z ohranjanjem pravic delavcev v primeru prenosa podjetij, obratov ali delov podjetij ali obratov (UL L 82, str. 16).

⁴⁴ Direktiva Sveta z dne 20. oktobra 1980 o približevanju zakonodaje držav članic o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti njihovega delodajalca (80/987/EGS) (UL L 283, str. 23).

⁴⁵ UL L 206, str. 7.

upravne prakse, ki krši to pravo, če je v določeni meri ustaljena in splošna. Nato je ugotovilo, da je treba člen 16 navedene direktive, ker določa odstopanje, razlagati ozko ter da nalaga breme dokazovanja obstoja zahtevanih pogojev za vsako odstopanje organu, ki o njem odloča. V takem primeru morajo države članice zagotoviti, da je vsak poseg, ki zadeva zaščitene vrste, dovoljen le na podlagi odločitev, ki so natančno in ustrezno obrazložene ter v katerih so navedeni razlogi, pogoji in zahteve, določeni v tem členu. Vendar pa ugodno stanje ohranjenosti navedenih populacij na njihovem naravnem območju razširjenosti določa kot nujen prvi pogoj za odobritev predvidenega odstopanja. Odobritev takih odstopanj je mogoča samo izjemoma, če se ustrezno ugotovi, da ne bi poslabšala neugodnega stanja ohranjenosti ali preprečevala obnovitve ugodnega stanja ohranjenosti omenjenih populacij, kar je cilj člena 16 te direktive. Zato ni mogoče izključiti, da odstrel omejenega števila živali, tudi če bi nekatere med njimi lahko povzročile resno škodo, ne bi vplival na doseganje tega cilja. Sodišče je na podlagi tega ugotovilo, da država članica, ki dovoli preventivni lov na volkove, ne da bi bilo ugotovljeno, da se z lovom na volkove lahko prepreči resna škoda, ne izpolni obveznosti na podlagi Direktive 92/43.

Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah

Na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah naj najprej omenimo sodbo v zadevi C (sodba z dne 27. novembra 2007, [C-435/06](#)), ki vsebuje prvo razlago določb Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000.⁴⁶ Sodišče je presodilo, da se ta uredba uporablja za eno samo odločbo, ki odreja takojšen prevzem v varstvo in namestitvev otroka v rejniško družino zunaj lastne družine, če je bila sprejeta v okviru pravil javnega prava o zaščiti otrok. Za tako odločbo se uporablja uredba, ker se nanaša na „starševsko odgovornost“ in spada med „civilne zadeve“. Pojem „civilne zadeve“ je treba razlagati samostojno in lahko torej zajema ukrepe, ki z vidika prava države članice spadajo na področje javnega prava. Poleg tega je Sodišče ugotovilo, da se usklajeni nacionalni predpisi o priznavanju in izvrševanju upravnih odločb o prevzemu v varstvo in namestitvi oseb, ki so bili sklenjeni v okviru nordijskega sodelovanja, ne morejo uporabljati za odločbo o prevzemu otroka v varstvo, ki spada na področje uporabe Uredbe št. 2201/2003. Na podlagi njenega člena 59(1) Uredba št. 2201/2003 med državami članicami nadomesti konvencije, ki so bile sklenjene med njimi ter se nanašajo na zadeve, ki jih ureja ta uredba. Sodelovanje med nordijskimi državami ni navedeno med izjemami, ki so taksativno naštet v tej uredbi. Sodišče je tudi navedlo, da te razlage ni mogoče ovreči s skupno izjavo o nordijskem sodelovanju, ki je priložena aktu o pristopu Republike Avstrije, Republike Finske in Kraljevine Švedske ter o prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija.⁴⁷ V skladu z navedeno izjavo so se namreč države članice nordijskega sodelovanja, ki so članice Evropske unije, zavezale nadaljevati to sodelovanje

⁴⁶ Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000, kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta št. 2116/2004 z dne 2. decembra 2004 (UL L 367, str. 1).

⁴⁷ Skupna izjava št. 28 o nordijskem sodelovanju, ki je priložena Aktu o pogojih pristopa Republike Avstrije, Republike Finske in Kraljevine Švedske ter o prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija (UL 1994, C 241, str. 21, in UL 1995, L 1, str. 1).

v skladu s pravom Skupnosti. Iz tega izhaja, da mora to sodelovanje spoštovati načela pravnega reda Skupnosti.

Kot naslednjo naj omenimo zadevo *Color Drack* (sodba z dne 3. maja 2007, [C-386/05](#)), v kateri je Sodišče razlagalo člen 5(1)(b) Uredbe št. 44/2001 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah. Po tej določbi je oseba v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji lahko tožena pred sodiščem v kraju, kjer je bila ali mora biti izpolnjena obveznost, ki je podlaga zahtevka, s tem da je natančneje določeno, da je ob prodaji blaga ta kraj, če ni dogovorjeno drugače, kraj v državi članici, v kateri je bilo v skladu s pogodbo blago dostavljeno ali bi moralo biti dostavljeno. Sodišče je navedlo, da se ta določba uporablja, če je več krajev dostave v isti državi članici in da je v takem primeru za odločanje o vseh tožbah, ki izhajajo iz pogodbe o prodaji blaga, pristojno sodišče, v pristojnosti katerega je kraj glavne dostave, ki mora biti določen na podlagi ekonomskih meril. Če ni mogoče ugotoviti kraja glavne dostave, lahko tožnik toži toženca pred sodiščem kraja dostave po svoji izbiri.

Policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah in boj proti terorizmu

V sodbi z dne 3. maja 2007 v zadevi *Advocaten voor de Wereld* ([C-303/05](#)) je Sodišče presodilo, da ni ugotovilo nobenega dejavnika, ki bi vplival na veljavnost Okvirnega sklepa Sveta 2202/584 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami.⁴⁸ Namen tega okvirnega sklepa ni uskladitev materialnega kazenskega prava v državah članicah – določa približevanje zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s pravosodnim sodelovanjem v kazenskih zadevah, njegov predmet pa je uvedba poenostavljenega sistema predaje, med pravosodnimi organi držav članic obsojenih ali osumljenih oseb zaradi kazenskega pregona ali izvršitve kazni. S sprejetjem navedenega sklepa ni bil kršen člen 34(2) EU, ki našteva in določa s splošnimi izrazi različne vrste pravnih instrumentov, ki se lahko uporabijo za „doseganje ciljev Unije“, naštetih v naslovu VI Pogodbe o Evropski uniji, in ki ga ni mogoče razlagati tako, kot da izključuje, da bi približevanje zakonov in drugih predpisov držav članic s sprejetjem okvirnega sklepa lahko zadevalo druga področja od tistih, naštetih v členu 31(e) EU, in zlasti področje evropskega naloga za prijetje. Člen 34(2) EU ne določa niti prednostnega vrstnega reda med različnimi navedenimi instrumenti. Čeprav bi bil evropski nalog za prijetje lahko predmet konvencije, ima Svet diskrecijsko pravico dati prednost pravnemu instrumentu okvirnega sklepa, če so, kot v tem primeru, pogoji za sprejetje tega akta izpolnjeni. Tega sklepa ne ovrže dejstvo, da Okvirni sklep s 1. januarjem 2004 v odnosih med državami članicami nadomesti ustrezne določbe prejšnjih konvencij v zvezi z izročitvijo. Vsaka druga razlaga, ki se ne opira niti na člen 34(2) EU niti na katero koli drugo določbo Pogodbe o Evropski uniji, bi lahko odvzela bistveni del učinkovitosti pristojnosti Sveta, da sprejema okvirne sklepe na področjih, ki so bila prej urejena z mednarodnimi konvencijami. Poleg tega je to, da je bilo z Okvirnim sklepom odpravljeno ugotavljanje dvojne kaznivosti za določena kazniva dejanja, skladno z načelom zakonitosti v kazenskem pravu ter načeloma enakosti in prepovedi diskriminacije.

⁴⁸ Okvirni sklep Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 (UL L 190, str. 1).

V zadevi *Dell'Orto* (sodba z dne 28. junija 2007, [C-467/05](#)) se je moralo Sodišče izreči o pojmu žrtve v smislu Okvirnega sklepa 2001/220 o položaju žrtev v kazenskem postopku.⁴⁹ Presodilo je, da v kazenskem postopku, natančneje v postopku za izvršitev kazni, ki sledi dokončni kazenski sodbi, pojem „žrtve“, ki ga vsebuje Okvirni sklep, ne obsega pravnih oseb, ki so škodo utrpeli kot neposredno posledico dejanj ali opustitev, ki kršijo kazensko zakonodajo države članice, ker je zakonodajalec želel zajeti izključno fizične osebe, ki so škodo utrpeli kot posledico kaznivega dejanja. Po mnenju Sodišča te razlage ne more omajati razlog, da ni v skladu z določbo Direktive 2004/80⁵⁰ o odškodnini žrtvam kaznivih dejanj, kajti tudi če bi določbe direktive, sprejete na podlagi Pogodbe ES, kakor koli vplivale na razlago določb okvirnega sklepa, ki temelji na Pogodbi o Evropski uniji, in bi bilo pojem žrtve iz Direktive mogoče razlagati tako, da zajema pravne osebe, Direktiva in Okvirni sklep urejata različni področji in nista v takem medsebojnem razmerju, da bi bilo treba zadevni pojem razlagati enotno.

Sodišče je sprejelo več sodb s področja boja proti terorizmu.

V zadevi *PKK in KNK proti Svetu* (sodba z dne 18. januarja 2007, [C-229/05 P](#), ZOdl., str. I-439) je Sodišče zlasti vztrajalo pri zahtevah, povezanih s pravico posameznikov do učinkovitega sodnega varstva, in to v primeru Uredbe št. 2580/2001 o posebnih omejevalnih ukrepih za nekatere osebe in subjekte zaradi boja proti terorizmu.

Leta 2002 je Svet Evropske unije v okviru izvajanja Resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov 1373 (2001) sklenil, da delavsko stranko Kurdistana (PKK) vključi na seznam terorističnih organizacij, kar povzroči zamrznitev denarnih sredstev. Zoper ta sklep sta prvi tožnik v imenu PKK in drugi tožnik v imenu kurdistanskega nacionalnega kongresa (KNK) vložila tožbo. Ker je Sodišče prve stopnje to tožbo zavrglo kot nedopustno, sta tožnika pri Sodišču vložila pritožbo.

Sodišče je zlasti presodilo, da je glede zgoraj navedene uredbe učinkovitost sodnega varstva toliko pomembnejša, saj imajo omejevalni ukrepi iz zadevne uredbe hude posledice. Ne le da se osebi, skupini ali organizaciji, na katere se ta uredba nanaša, preprečijo vse finančne transakcije in storitve, temveč sta s tem, da so označene za teroristične, prizadeta tudi njihova ugled in politična dejavnost.

Na podlagi člena 2(3) Uredbe št. 2580/2001⁵¹ v povezavi s členom 1, od (4) do (6), Skupnega stališča 2001/931⁵² je mogoče osebo, skupino ali organizacijo vključiti na seznam oseb, skupin in organizacij, na katere se nanaša ta uredba, le če obstajajo prepričljivi dokazi in pod pogojem natančne identifikacije zadevnih oseb, skupin ali organizacij. Poleg tega je natančno navedeno, da se lahko ime osebe, skupine ali organizacije ohrani na navedenem

⁴⁹ Okvirni sklep Sveta 2001/220/PNZ z dne 15. marca 2001 (UL L 82, str. 1).

⁵⁰ Direktiva Sveta 2004/80/ES z dne 29. aprila 2004 (UL L 261, str. 15).

⁵¹ Uredba Sveta (ES) št. 2580/2001 z dne 27. decembra 2001 o posebnih omejevalnih ukrepih za nekatere osebe in subjekte zaradi boja proti terorizmu (UL L 344, str. 70).

⁵² Skupno stališče Sveta 2001/931/SZVP z dne 27. decembra 2001 o uporabi posebnih ukrepov za boj proti terorizmu (UL L 344, str. 93).

seznamu, le če Svet ponovno v rednih časovnih presledkih preuči njen položaj. Za vse te dejavnike mora biti omogočen nadzor sodišča.

Sodišče je iz navedenega sklepalo, da če zakonodajalec Skupnosti meni, da organizacija še naprej obstaja v zadostni meri, da je predmet omejevalnih ukrepov iz Uredbe št. 2580/2001, je treba v skladu z načelom doslednosti in pravičnosti priznati, da ta organizacija še naprej obstaja v zadostni meri, da te ukrepe lahko izpodbija. Iz vsakega drugega zaključka bi sledilo, da bi bilo mogoče organizacijo vključiti na sporni seznam, ne da bi bilo mogoče zoper to vložiti tožbo.

Sodišče je zato sklep Sodišča prve stopnje razveljavilo v delu, v katerem je bila zavržena tožba tožnika, ki jo je vložil v imenu PKK.

V zadevah *Gestoras Pro Amnistía in drugi proti Svetu* ter *Segi in drugi proti Svetu* (sodbi z dne 27. februarja 2007, [C-354/04 P](#), ZOdl., str. I-1579, in [C-355/04 P](#), ZOdl., str. I-1657) je Sodišče zavrnilo pritožbi obeh organizacij, s katerima sta zahtevali odškodnino zaradi vključitve na seznam oseb, skupin in organizacij, vpletenih v teroristična dejanja, ki je bil priložen Skupnemu stališču Sveta.⁵³

Sodišče je najprej opozorilo na to, da v okviru naslova VI Pogodbe o Evropski uniji v zvezi z policijskim in pravosodnim sodelovanjem v kazenskih zadevah zakonodajalec Skupnosti ni določil, da bi bilo Sodišče pristojno za obravnavo katere koli odškodninske tožbe.

Vendar pa po navedbah Sodišča stranke, ki hočejo sodno izpodbijati zakonitost skupnega stališča, niso popolnoma brez sodnega varstva. S tem ko ne predvideva možnosti, da nacionalna sodišča na Sodišče naslovijo vprašanje za predhodno odločanje v zvezi s skupnim stališčem, temveč le vprašanje v zvezi s sklepi ali okvirnimi sklepi, namreč predvideva, da so lahko predmet predhodnega odločanja vse določbe, ki jih sprejme Svet in ki ustvarjajo pravni učinek do tretjih strank. Ker je namen postopka, ki Sodišču omogoča predhodno odločanje, zagotovitev spoštovanja prava pri razlagi in uporabi Pogodbe, mora biti torej možnost, da se na Sodišče naslovi vprašanje za predhodno odločanje, odprta glede na vse določbe, ki jih sprejme Svet, ne glede na vrsto ali obliko, in ki ustvarjajo pravne učinke do tretjih strank.

Zato bi nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, ki bi lahko vseboval vprašanje veljavnosti ali razlage skupnega stališča, sprejetega v okviru naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, in v katerem bi se zastavljal resen dvom glede vprašanja, ali bi to skupno stališče dejansko ustvarilo učinke do tretjih strank, Sodišču lahko predložilo zadevo v predhodno odločanje. Sodišče bi moralo tedaj, odvisno od primera, ugotoviti, da skupno stališče ustvarja pravne učinke do tretjih strank, ga ponovno opredeliti in sprejeti predhodno odločbo.

Sodišče je na koncu ugotovilo, da morajo nacionalna sodišča notranja postopkovna pravila o vložitvi pravnih sredstev razlagati in uporabljati tako, da to fizičnim in pravnim osebam dopušča sodno izpodbijanje zakonitosti vsake nacionalne odločbe ali drugega

⁵³ Skupno stališče Sveta 2002/340/SZVP z dne 2. maja 2002 o posodobitvi Skupnega stališča Sveta 2001/931/SZVP z dne 27. decembra 2001 o uporabi posebnih ukrepov za boj proti terorizmu (UL L 116, str. 75).

nacionalnega ukrepa, ki se nanaša na pripravo in uporabo akta Evropske unije, ter vložitev zahteve za odškodnino za morebiti utrpljeno škodo.

Tako je Sodišče ugotovilo, da pritožniki niso prikrajšani za vsakršno učinkovito sodno varstvo in da sklepa Sodišča prve stopnje ne kršita njihove pravice do učinkovitega sodnega varstva.

V zadevi *Möllendorf in Möllendorf-Niehuus* (sodba z dne 11. oktobra 2007, [C-117/06](#)) je Sodišče v bistvu odločilo, da se prodaje nepremičnin ne sme opraviti, če so bila finančna sredstva kupca v vmesnem času zamrznjena na podlagi prava Skupnosti.

Nemško sodišče, ki je odločalo o tožbi zoper sklep, ki ga je izdal Grundbuchamt (zemljiška knjiga), s katerim je ta organ zavrnil predlog za končno vknjižbo prenosa lastninske pravice, kar je po nemškem pravu nujni pogoj za pridobitev nepremičnine, je postavilo Sodišču vprašanje, ali določbe Uredbe št. 881/2002 o posebnih omejevalnih ukrepih za nekatere osebe in subjekte, povezane z Osamo bin Ladnom, mrežo Al Kaida in talibani⁵⁴, prepovedujejo vknjižbo prenosa lastninske pravice na kupca, ki je bil po sklenitvi prodajne pogodbe vključen na seznam oseb, povezanih z Osamo bin Ladnom, mrežo Al Kaida in talibani, ki je priloga k navedeni uredbi.

Sodišče je odgovorilo pritrdilno in ugotovilo, da je treba člen 2(3) Uredbe št. 881/2002 razlagati tako, da v primeru, ko sta bila prodajna pogodba za nepremičnino in dogovor o prenosu lastninske pravice na tej nepremičnini sklenjena pred datumom vpisa pridobitelja na seznam iz priloge I k tej uredbi in ko je bila kupnina prav tako plačana pred tem datumom, ta določba prepoveduje, da bi se po navedenem datumu zaradi izpolnitve navedene pogodbe izvedla končna vknjižba prenosa lastninske pravice v zemljiško knjigo.

Sodišče je namreč na eni strani menilo, da se navedena določba uporablja za vsako dajanje gospodarskih virov na voljo, torej tudi za dejanje, pri katerem gre za izpolnitev dvostranske pogodbe, ki je bila dogovorjena ob plačilu ekonomske protidajatve. Na drugi strani je treba člen 9 te uredbe razumeti tako, da ukrepi, ki jih predpisuje ta uredba, med katerimi je tudi zamrznitev finančnih sredstev, prav tako prepovedujejo izvršitev dejanj za izpolnitev pogodb, ki so bile sklenjene pred začetkom veljavnosti navedene uredbe.

⁵⁴ Uredba Sveta (ES) št. 881/2002 z dne 27. maja 2002 o posebnih omejevalnih ukrepih za nekatere osebe in subjekte, povezane z Osamo bin Ladnom, mrežo Al Kaida in talibani, in o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 467/2001 o prepovedi izvoza nekaterih blaga in storitev v Afganistan, o poostritvi prepovedi poletov in podaljšanju zamrznitve sredstev in drugih finančnih virov talibanov iz Afganistana (UL L 139, str. 9), kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 561/2003 z dne 27. marca 2003 (UL L 82, str. 1).

